

การศึกษาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

ในบทนี้จะกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการเปลี่ยนแปลงเป็นข้าวสาร รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรขาดทุนสุทธิจากการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด ภายใต้ข้อตกลงของโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ ตลอดจนการคำนวณหาผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการใน พ.ศ. 2523-2525 สัมมติฐานเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการคือ การลงทุนสร้างโรงสีของกลุ่มสหกรณ์จะให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจแก่ผู้ลงทุน ส่วนหลักการในการพิจารณาว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนจะเป็นที่พอใจหรือไม่นั้น จะใช้วิธีการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ประมาณไว้ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

อนึ่ง แม้ว่ากลุ่มสหกรณ์จะมีลักษณะของการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของเอกชน แต่ในทางปฏิบัติกลุ่มสหกรณ์เป็นส่วนประกอบหนึ่งของระบบโครงสร้างสหกรณ์ ดังนั้นจึงต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักและวิธีการของสหกรณ์ กล่าวคือ ต้องมุ่งรับใช้สมาชิกและทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด มิใช่มุ่งแสวงหากำไรแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นกำไรจึงมิใช่สิ่งที่จะวัดความพอใจของผู้ลงทุนและความสำเร็จของการดำเนินงาน

ประเภทของรายได้

รายได้ของกลุ่มสหกรณ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. รายได้จากการบริการสีแปรสภาพข้าว

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 กลุ่มสหกรณ์จะได้รับ ปลายข้าว สีหรี รำข้าวขาว และรำข้าวกล้อง เป็นค่าตอบแทนการให้บริการสีแปรสภาพข้าวให้แก่กลุ่มสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด (ชสท.) รายได้ประเภทนี้จะส่งถึงกลุ่มสหกรณ์ที่รับสีแปรสภาพข้าวเปลือกในปริมาณมาก และ/หรือ ปลายข้าว สีหรี รำข้าวขาวและรำข้าวกล้อง มีราคาขายสูง ปีละสับทั้ง 2

ประการนี้เป็นสิ่งที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ ไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากปริมาณข้าวเปลือกที่นำเข้าสู่แปรรูปจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแผนงานและคำสั่งของ ชสท. ชุมชุมสหกรณ์ฯ จะดำเนินการธุรกิจโดยอิสระไม่ได้ นอกจากนี้ชุมนุมสหกรณ์ฯ กำหนดราคาขายปลายข้าว ซีทรี และรำทั้ง 2 ชนิดโดยอาศัยราคาตลาดในเขตท้องที่ตัวเมืองงานเป็นเกณฑ์ และจากการสอบถามกรรมการชุมนุมสหกรณ์ฯ ซึ่งมีหน้าที่รักษาการในตำแหน่งผู้จัดการของชุมนุมสหกรณ์ฯ และเป็นผู้กำหนดราคาขายปลายข้าวและรำ ปรากฏว่าชุมนุมสหกรณ์ฯ จะตั้งราคาขายให้สูงกว่าราคาตลาดเล็กน้อย โดยให้เหตุผลว่าปลายข้าวและรำที่ได้จากการแปรรูป ณ โรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ มีความบริสุทธิ์มากกว่าปลายข้าวและรำที่พ่อค้าในท้องถิ่นเดียวกันเสนอขาย คือไม่มีสิ่ง เสีปนหรือมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ราคาตลาดดังกล่าวนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่เสมอในระหว่างปี ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณและความต้องการของตลาด สำหรับในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ชุมชุมสหกรณ์ฯ กำหนดราคาขายปลายข้าวและรำไว้ดังนี้

ปลายข้าว ซีทรี	มีราคาอยู่ระหว่าง	3.20-3.80	บาท/กิโลกรัม
รำข้าวขาว	"	1.50-2.50	" "
รำข้าวกล้อง	"	0.60-1.50	" "

ตารางที่ 5.1

ตารางแสดงรายได้จากการให้บริการรับสีข้าวของชุมนุมสหกรณ์ฯ

ผลิตผลพลอยได้	ปี 2525	%	ปี 2524	%	หมายเหตุ
ปลายข้าว ซีทรี	138,175	15.38	40,400	14.44	ชุมนุมสหกรณ์ฯ ไม่มีรายได้จากการรับสีข้าวในปี 2523 เพราะโรงสีอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง
รำข้าวขาว	616,310	68.61	178,998	63.97	
รำข้าวกล้อง	143,762	16.01	60,398	21.59	
รวม	898,247	100	279,796	100	

ที่มา : สมุดบัญชีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับรายได้จากการให้บริการรับเลี้ยงข้าวให้กับโครงการเชื่อมโยงสินค้าในปี 2524 และ 2525 รายได้ดังกล่าวของปี 2525 สูงกว่าของปี 2524 จำนวน 618,451 บาท ทั้งนี้เนื่องจากชุมนุมสหกรณ์ฯได้แปรสภาพข้าวในปริมาณที่เพิ่มขึ้นคือ จาก 932.64 ตันในปี 2524 (จากตารางที่ 3.4 หน้า 45) มาเป็น 3,697.34 ตันในปี 2525 (จากตารางที่ 3.6 หน้า 47) เมื่อชุมนุมสหกรณ์ฯแปรสภาพข้าวในปริมาณที่สูงขึ้นจะทำให้ได้รับ ปลายข้าว ซีทรี และรำหึ่ง 2 ชนิดซึ่งเป็นส่วนที่จะได้รับเป็นค่าตอบแทนที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้นเมื่อนำผลผลิตพลอยได้เหล่านี้ไปออกขายจึงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และจากตารางเดียวกันนี้จะเห็นว่ารายได้สูงสุดเป็นรายได้จากการขายรำข้าวขาว รองลงมาคือรำข้าวกล้อง และปลายข้าว ซีทรี สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในการสีแปรสภาพข้าวเปลือก 1 ตันจะได้รับผลผลิตพลอยได้เป็นรำข้าวขาวสูงที่สุดคือ ประมาณ 65-70 กิโลกรัม ได้รำข้าวกล้องประมาณ 30-36 กิโลกรัม และปลายข้าว ซีทรี ประมาณ 17-18 กิโลกรัม (จากตารางที่ 3.9 หน้า 52)

2. รายได้จากรูรกิจการซื้อ

หมายถึงรายได้ที่ได้รับจากการขาย ปลายข้าว ซีวัน ชุมนุมสหกรณ์ฯได้ติดต่อซื้อข้าวปลายข้าว ซีวัน จาก ชลท. เพื่อนำมาจำหน่ายให้แก่ สหกรณ์การเกษตรที่เป็นสมาชิก ร้านสหกรณ์โพธาราม ส่วนราชการในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเป็นการขยายประเภทธุรกิจและเพิ่มทุนรายได้ของชุมนุมสหกรณ์ฯให้สูงขึ้น รายได้ประเภทนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับรายได้จากการขายสินค้าของธุรกิจทั่วไป

ตารางที่ 5.2

ตารางแสดงรายได้จากรูรกิจการซื้อของชุมนุมสหกรณ์ฯ(บาท)

ปี	จำนวน(ตัน)	ราคาขายตันละ	รายได้*	ต้นทุนขาย	กำไรขั้นต้น
2525	62.10	4,000-5,000	279,795	228,520	51,275
2524	20.90	4,000-5,000	94,380	87,230	7,150

ที่มา: สมุดบัญชีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

*หมายเหตุ รายได้เป็นตัวเลขที่ได้รับจริง

จากตารางที่ 5.2 ชุมชนสหกรณ์ฯติดต่อซื้อปลายข้าว ชีวัน จาก ชลท. มาจัดจำหน่าย ในปี 2525 จำนวนประมาณ 62.10 ตัน คิดเป็นมูลค่า 228,520 บาท นำออกขายในราคาตันละ 4,000-5,000 บาท ได้เงินรวมทั้งสิ้น 279,795 บาท ดังนั้นจึงมีกำไรขั้นต้นจำนวน 51,274 บาท ส่วนในปี 2524 ติดต่อซื้อปลายข้าว ชีวัน ได้เพียง 20.90 ตันมีมูลค่า 87,230 บาท นำออกขายในราคาเดียวกับปี 2525 ได้เงินรวมทั้งสิ้น 94,380 บาท มีกำไรขั้นต้นจำนวน 7,150 บาท

ปลายข้าว ชีวัน ที่ชุมชนสหกรณ์ฯซื้อจาก ชลท.นั้น เป็นปลายข้าวที่ได้รับจากการแปรรูปของ โรงสีของชุมชนสหกรณ์ฯ ดังนั้นหากปีใดชุมชนสหกรณ์ฯไม่แปรรูปข้าวในปริมาณมาก ชุมชนสหกรณ์ฯก็จะซื้อปลายข้าวดังกล่าวนี้ได้มากเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ ชลท. มีนโยบายที่จะระบายข้าวสารออกไปในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการขยายตลาดภายในประเทศ ให้กว้างขวางขึ้นและเพื่อประหยัดค่าขนส่ง

3. รายได้อื่น ๆ

รายได้ประเภทนี้ประกอบด้วย รายได้จากเงินฝากธนาคาร รายได้จากกำไรให้เช่าฉาง และรายได้เบ็ดเตล็ด รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3

ตารางแสดงรายได้อื่น ๆ ของชุมชนสหกรณ์ฯ(บาท)

รายการ	ปี 2525	ปี 2524	ปี 2523
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	12,927.05	10,271.49	608.30
รายได้จากการให้เช่าฉาง	-	-	27,500
รายได้เบ็ดเตล็ด	-	3,151.55	-
รวม	12,927.05	13,423.04	28,108.30

ที่มา: สมุดบัญชี ของชุมชนสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ประเภทของต้นทุน

ต้นทุนในที่นี้หมายถึง ต้นทุนของการเปลี่ยนแปลงสภาพข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารหรือต้นทุนทั้งหมดที่เกิดจากการดำเนินงานธุรกิจโรงสีของชุมชนสหกรณ์ฯ ดังนั้นเพื่อความสะดวกต่อการวิเคราะห์ และคำนวณต้นทุนการเปลี่ยนแปลงข้าวต่อหน่วย จึงขอแยกพิจารณาต้นทุนออกเป็น 2 ลักษณะคือ¹

1. แยกประเภทต้นทุนตามลักษณะค่าใช้จ่าย

หมายถึงการแยกประเภทต้นทุนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ วัตถุดิบ ค่าแรง และค่าใช้จ่าย เมื่อรวมต้นทุนทั้ง 3 ประเภทนี้เข้าด้วยกันก็จะเป็นต้นทุนรวมและต้นทุนรวมนี้อาจจะแบ่งออกเป็น ต้นทุนการผลิต ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายโรงงาน กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายและค่าใช้จ่ายในการบริหาร

2. แยกประเภทต้นทุนตามความโน้มเอียงที่ค่าใช้จ่ายนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต

หมายถึงการแบ่งแยกต้นทุนออกเป็น 2 ประเภทคือ ค่าใช้จ่ายผันแปรได้และค่าใช้จ่ายคงที่

2.1 ค่าใช้จ่ายผันแปรได้ คือ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและลดลงโดยมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณการผลิต ต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะคงที่ไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง นอกจากนี้ยังเป็นค่าใช้จ่ายที่สามารถระบุได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายของแผนกใด

2.2 ค่าใช้จ่ายคงที่ คือ ค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนคงที่สำหรับปริมาณการผลิตจนถึงระดับการผลิตหนึ่ง และภายในระดับการผลิตนั้นไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ ดังนั้นต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น และในทางกลับกันต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลิตจะสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง

¹ ทัศนัย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การบัญชีต้นทุน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สิงหาคม 2525), หน้า 11-16

เนื่องจากภาระดำเนินงานภายใต้โครงการ เชื่อมโยงสินค้าเข้านั้น ชุมชนสหกรณ์ฯ มีหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงชั่วคราวแต่เพียงอย่างเดียวไม่ต้องมีหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือก ดังนั้นชุมชนสหกรณ์ฯ จึงไม่มีต้นทุนวัตถุดิบ เกิดขึ้นเหมือนกับโรงสีเอกชนทั่วไป คงมีแต่เฉพาะค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายของโรงสี และค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร

ค่าแรงงาน

1. ค่าจ้างประจำ เป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชนสหกรณ์ฯ จ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในโรงสี เป็นรายเดือนตามอัตราที่ชุมชนสหกรณ์ฯ กำหนด ดังนี้

ตำแหน่ง	อัตราเงินเดือน	จำนวนคน	รวม(บาท)
พนักงานช่างเครื่อง (ควบคุมการสีข้าว)	1,500	1	1,500
ลูกจ้าง (ผู้ช่วยพนักงานช่างเครื่อง)	1,200	1	1,200
ลูกจ้าง (ช่วยคุมตะแกรงบน)	1,500	1	1,500
ลูกจ้าง (คุมตะแกรงคัดข้าว)	1,500	1	1,500
ลูกจ้าง (แบกข้าวสาร เียบกระสอบหน้าแปร)	1,500	2	3,000
ลูกจ้าง (โกยแกลบ เียบกระสอบหน้าแปร)	1,200	1	1,200
ลูกจ้าง (โกยรำแกลบ ควบคุมเครื่องขึงข้าว)	1,200	1	1,200
ลูกจ้าง (โกยรำ แกลบ)	1,200	1	1,200
คนยาม	1,500	1	1,500
รวม		10	13,800

ตารางที่ 5.4

ตารางแสดงการคำนวณค่าแรงของชุมชนสหกรณ์ฯ (บาท)

ปี	อัตราเงินเดือนรวมเดือนละ	จำนวนเดือนที่ดำเนินงาน	รวมเงินเดือนทั้งปี	ค่าล่วงเวลา
2525	13,800	12	165,600	29,907
2524	13,800	7	96,600	-
2523	-	-	-	-

จากตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์ฯไม่มีค่าแรงงานในปี 2523 เพราะยังไม่ได้เริ่มประกอบธุรกิจ ในปี 2524 ชุมชนสหกรณ์ฯเข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าเป็นปีแรก ประกอบกับโรงสีเพิ่งสร้างเสร็จเมื่อตอนต้นปีและเปิดดำเนินการได้เมื่อต้นเดือนมิถุนายน ดังนั้นจึงมีเวลาในการดำเนินงานในปีนี้เพียง 7 เดือน ในปีนี้มีค่าแรงงานจำนวน 96,600 บาท ส่วนในปี 2525 ชุมชนสหกรณ์ฯสามารถดำเนินงานได้ตลอดทั้งปีค่าแรงงานทั้งสิ้นมีจำนวน 165,600 บาท ค่าจ้างประจำเป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชนสหกรณ์ฯต้องจ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี ไม่ว่าจะทำการผลิต (สีแปรสภาพ)หรือไม่ ดังนั้นจึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

2. ค่าล่วงเวลา เป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชนสหกรณ์ฯต้องจ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานภายในโรงสีเช่นกัน แต่จะจ่ายให้เมื่อมีการทำงานเกินกว่าปกติ คือวันละ 8 ชั่วโมง (8.00-17.00 น.) ในอัตรา 2 เท่าของค่าแรงชั่วโมงปกติ ซึ่งโดยปกติชุมชนสหกรณ์ฯจะสั่งให้มีการทำงานล่วงเวลาประมาณวันละ 2-3 ชั่วโมง ในช่วงที่มีการรับมอบข้าวเปลือกจากสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ที่ร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ข้าวเปลือกที่กองเก็บอยู่ภายในโรงสีมีจำนวนลดลง และพร้อมที่จะรับมอบข้าวเปลือกชุดใหม่ต่อไป ค่าล่วงเวลาจะมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ หากชุมชนสหกรณ์ฯรับมอบข้าวเปลือกของโครงการมาสีแปรสภาพเพิ่มขึ้น ตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์ฯมีค่าล่วงเวลาในปี 2525 เท่านั้นเป็นจำนวน 29,907 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าอาหารที่จัดหามาเลี้ยงผู้ปฏิบัติงานจำนวน 7,820 บาท นอกนั้นเป็นค่าจ้าง ค่าล่วงเวลาจำนวนนี้เกิดขึ้นในระหว่างเดือน กรกฎาคม-ตุลาคม เฉลี่ยเดือนละ 7,476.75 บาท (29,907/4) ส่วนในปี 2523 ไม่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้เพราะยังมิได้เปิดดำเนินการ ปี 2524 ชุมชนสหกรณ์ฯสีแปรสภาพข้าวในปริมาณน้อย ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้มีการทำงานล่วงเวลา ค่าล่วงเวลานี้เป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชนสหกรณ์ฯจะต้องจ่ายให้กับผู้ปฏิบัติงานเมื่อต้องการเพิ่มปริมาณการผลิตเท่านั้น ดังนั้นค่าใช้จ่ายประเภทนี้จึงผันแปรไปตามปริมาณการผลิต จึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

ค่าใช้จ่ายของโรงสี

1. ค่าเบี้ยประกันภัย ในปี 2525 ชุมชนสหกรณ์ฯได้นำโรงสีพร้อมเครื่องจักรไปประกันภัยกับบริษัทนครปฐมประกันภัย จำกัด โดยเสียเบี้ยประกันภัยปีละ 12,992 บาท ตามตารางที่ 5.5 ค่าเบี้ยประกันภัยเป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชนสหกรณ์ฯต้องจ่ายให้กับบริษัทรับประกันเป็นประจำทุกปีไม่ว่าจะทำการผลิตหรือไม่ ดังนั้นค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะไม่ผันแปรไปตามปริมาณการผลิต จึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

ตารางที่ 5.5

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายของโรงสี (บาท)

	2525			2524		
	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรได้	%	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรได้	%
ค่า เบี้ยประกันภัย	12,992		1.86			
ค่าใช้จ่ายในการขนข้าว- เปลือกมาสี					6,448	1.47
ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสี	135,000		19.35	90,000		20.47
ค่าใช้จ่ายในการสีข้าว		26,985.63	3.87		17,749.56	4.04
ค่าน้ำมันเครื่องสีข้าว		75,875	10.88		12,226	2.78
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสี		61,553	8.83		10,027	2.28
ค่าน้ำประปาและไฟฟ้า		5,161.60	0.74		1,214.84	0.28
ค่าเสื่อมราคาโรงสีและ- เครื่องจักร	379,852.50		54.45	301,850		68.68
ดอกเบี้ยเงินกู้ขนส่งเสริม- สหกรณ์	161.11		0.02	0.02		
รวม	528,005.61	169,575.23	100	391,850	47,665.40	100

ที่มา: สมุดบัญชีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเปลือกมาสี หมายถึง ค่าจ้างคนงานแบกขนย้ายเปลือก ลงจากรถบรรทุกเพื่อนำไปกองเก็บไว้ภายในโรงสีหรือการแปรสภาพ จากการสอบถามทราบว่า ชุมชุมสหกรณ์ฯจะต้องเสียค่าขนย้ายเปลือกนี้ในอัตรากระสอบละ 0.50 บาท ข้าวเปลือก 1 ตัน (เกวียน) บรรจุได้ประมาณ 14-15 กระสอบ ดังนั้นจึงมีค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเปลือกประมาณ ตันละ 7-7.50 บาท ในปี 2524 ชุมชุมสหกรณ์ฯรับมอบข้าวเปลือกจากสหกรณ์การเกษตรต่างๆ รวม 932.64 ตันและมีค่าใช้จ่ายจริงเกิดขึ้น 6,448 บาท ส่วนในปี 2525 สหกรณ์การเกษตร ต่าง ๆ ที่ส่งมอบข้าวเปลือกให้ชุมชุมสหกรณ์ฯตกลงจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ให้ทั้งหมด ดังนั้นในปีนี้ชุมชุมสหกรณ์ฯจึงไม่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้ ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเปลือกมาสีเป็นค่าใช้จ่ายที่ผันแปรตามปริมาณการผลิต ดังนั้นจึงจัดเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

3. ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสี หมายถึงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องจ่ายให้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และ ธกส. ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ว่าชุมชุมสหกรณ์ฯได้กู้ยืมเงินมาลงทุนสร้างโรงสีจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และ ธกส. เป็นจำนวนแห่งละ 1,500,000 บาท โดยต้องเสียดอกเบี้ยให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ในอัตราร้อยละ 2 และให้ ธกส. ในอัตราร้อยละ 7 จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายชำระปรากฏตามตารางการชำระคืนเงินกู้ที่ 2.9 และ 2.10 หน้า 29 และ 31 แต่เนื่องจากมีการขยายระยะเวลาในการก่อสร้างโรงสีออกไปจากเดิมซึ่งทำให้ต้องเลื่อนแผนการชำระคืนเงินกู้ออกไปอีก 1 ปี และต้องปรับปรุงจำนวนดอกเบี้ยให้ตรงกับความเป็นจริง กล่าวคือในปี 2524 ชุมชุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสีจำนวน 90,000 บาท (20,000 + 70,000) และ 135,000 บาท (30,000 + 105,000) ในปี 2525 การคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.6 และ 5.7 หน้า 86 ค่าใช้จ่ายประเภทนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่ชุมชุมสหกรณ์ฯต้องจ่ายเป็นประจำทุกปีและไม่ (เกี่ยวข้องหรือ)ผันแปรตามปริมาณการผลิต ดังนั้นจึงจัดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

4. ค่าใช้จ่ายในการสีข้าว หมายถึง ค่าอะไหล่เครื่องจักร ได้แก่ ตะแกรง สายพาน อุปกรณ์การพอกหินขัดขาว เช่น ปูนขาวและกากเพชร และค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา เครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นต้น ในแต่ละปีหรือในระหว่างปีจะต้องมีการปรับอุปกรณ์การสีข้าว เช่น ดินกระเทาะข้าวเปลือก หินขาวขาว หินขาวถลอก และตะแกรงต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อให้ อุปกรณ์เหล่านี้สามารถสีแปรสภาพข้าวแต่ละชนิดได้ตามมาตรฐาน การปรับปรุงเครื่องจักรและ อุปกรณ์นี้จะขึ้นอยู่กับปริมาณและชนิดของข้าวเปลือกที่นำเข้าสู่แปรสภาพ หากมีข้าวเปลือกเข้าสู่-

ตารางที่ 5.6

ตารางแสดงการคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสีจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ (บาท)

ปี	เงินต้น	อัตราดอกเบี้ย	ระยะเวลา		การคำนวณ	จำนวนดอกเบี้ย	
			ตั้งแต่-ถึง	วัน		คิดเป็นค่าใช้จ่าย	คิดเป็นต้นทุนของสหกรณ์
2524	1,500,000	2	1พค.-31ธค.	240	$1,500,000 \times 0.02 \times 240 / 360$	20,000	
	750,000	2	1มค.-30เมย.	120	$750,000 \times 0.02 \times 120 / 360$		5,000
	750,000	2	2มค.-30เมย.	78	$750,000 \times 0.02 \times 78 / 360$		3,250
2523	750,000	2	24พย.-31ธค.	36	$750,000 \times 0.02 \times 36 / 360$		1,500

ตารางที่ 5.7

ตารางแสดงการคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสีจาก รกส. (บาท)

ปี	เงินต้น	อัตราดอกเบี้ย	ระยะเวลา		การคำนวณ	จำนวนดอกเบี้ย	
			ตั้งแต่-ถึง	วัน		คิดเป็นค่าใช้จ่าย	คิดเป็นต้นทุนของสหกรณ์
2524	1,500,000	7	1พค.-31ธค.	240	$1,500,000 \times 0.07 \times 240 / 360$	70,000	
	750,000	7	1มค.-30เมย.	120	$750,000 \times 0.07 \times 120 / 360$		17,500
	750,000	7	24มค.-30เมย.	66	$750,000 \times 0.07 \times 66 / 360$		9,625
2523	750,000	7	18ธค.-31ธค.	12	$750,000 \times 0.07 \times 12 / 360$		1,750

- หมายเหตุ
- การคำนวณดอกเบี้ยใช้สูตร ดอกเบี้ย = เงินต้น \times อัตราดอกเบี้ย \times ระยะเวลาวัน/360
 - ดอกเบี้ยที่ถือเป็นค่าใช้จ่ายของปี 2525 มีจำนวน 30,000 + 105,000 = 135,000 บาท
 - ดอกเบี้ยที่ถือเป็นค่าใช้จ่ายของปี 2524 มีจำนวน 20,000 + 70,000 = 90,000 บาท
ดอกเบี้ยที่ถือเป็นต้นทุนของโรงสีและเครื่องจักรอุปกรณ์สหกรณ์ของปี 2524 มีจำนวน
5,000 + 3,250 + 17,500 + 9,625 = 35,375 บาท
 - ดอกเบี้ยที่ถือเป็นต้นทุนของโรงสีและเครื่องจักรอุปกรณ์สหกรณ์ของปี 2523 มีจำนวน
1,500 + 1,750 = 3,250 บาท

แปรสภาพมากและประกอบด้วยข้าวเปลือกหลายชนิด ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อผลัดเปลี่ยนและปรับปรุงอุปกรณ์เหล่านี้เพิ่มขึ้น จากตารางที่ 5.5 ชุมชุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายในการสีข้าวจำนวน 17,749.56 บาท ในปี 2524 เฉลี่ยเดือนละ*2,536 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าอะไหล่เครื่องจักรและอุปกรณ์ประมาณ 12,992 บาท ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 4,757.56 บาท เป็นค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ปี 2525 มีค่าใช้จ่ายในการสีข้าวจำนวน 26,985.63 บาท เฉลี่ยเดือนละ 2,248 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าอะไหล่เครื่องจักรและอุปกรณ์ประมาณ 19,608 บาท ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 7,377.63 บาท เป็นค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องจักร ค่าใช้จ่ายในการสีข้าวของปี 2525 สูงกว่าปี 2524 จำนวน 9,236.07 บาท ทั้งนี้เพราะมีการสีแปรสภาพข้าวเพิ่มขึ้นและมีการซ่อมแซมใหญ่ในปี 2525 ค่าใช้จ่ายในการสีข้าวเป็นค่าใช้จ่ายที่มิได้ผันแปรตามปริมาณการผลิตโดยตรง ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายกึ่งผันแปรได้ แต่เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์สิ่งอนุโลมให้เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

5. ค่าน้ำมันเครื่องสีข้าว หมายถึง ค่าน้ำมันหล่อลื่นต่าง ๆ ที่นำมาใช้กับเครื่องสีข้าวเพื่อให้เครื่องจักรทำงานได้อย่างคล่องตัวไม่เกิดการติดขัดในระหว่างทำการสี ปริมาณการใช้ น้ำมันหล่อลื่นกับเครื่องสีข้าวจะขึ้นอยู่กับขนาดและปริมาณงานที่ทำ กล่าวคือ หากใช้เครื่องจักรหลายวัน ๆ ละหลาย ๆ ชั่วโมงติดต่อกันเป็นเวลานาน ก็ต้องทำการเพิ่มเติมและเปลี่ยนน้ำมันหล่อลื่นให้กับเครื่องสีข้าวบ่อยครั้งขึ้น จากตารางที่ 5.5 ชุมชุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าน้ำมันเครื่องสีข้าวจำนวน 12,226 บาท ในปี 2524 เฉลี่ยเดือนละ 1,747 บาท ในปี 2525 จำนวน 75,875 บาท เฉลี่ยเดือนละ 6,323 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2524 จำนวน 63,649 บาท ทั้งนี้เพราะชุมชุมสหกรณ์ฯสีแปรสภาพข้าวเพิ่มขึ้น ค่าน้ำมันเครื่องสีข้าวเป็นค่าใช้จ่ายที่มิได้ผันแปรไปตามปริมาณการผลิตโดยตรง ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายกึ่งผันแปรได้ แต่เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์สิ่งอนุโลมให้เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

6. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสี หมายถึง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าซ่อมแซมเครื่องสูบน้ำ ดังที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ว่าชุมชุมสหกรณ์ฯไม่มีแหล่งน้ำที่ถาวรสำหรับนำมาใช้กับเครื่องไอน้ำของโรงสี น้ำที่ใช้อยู่เป็นน้ำที่ได้มาจากคลองชลประทานในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของโรงสี ดังนั้นจึงต้องจัดหาเครื่องสูบน้ำมาใช้ และหากในปีใดขาดแคลนน้ำจากคลองชลประทาน

*ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของปี 2524 ละใช้ 7 เป็นตัวหารเพราะในปีนี้ดำเนินงานเพียง 7 เดือนเท่านั้น

ขุมขุมสหกรณ์ฯจะต้องซื้อน้ำจากเทศบาลเมืองราชบุรีมาใช้ในราคา 200 บาทต่อน้ำ 10,000 ลิตร (1 คันรถบรรทุกน้ำขนาดใหญ่) ดังนั้นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสีจึงรวมค่าน้ำดังกล่าวนี้ไว้ด้วย จากตารางที่ 5.5 ขุมขุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสีจำนวน 10,027 บาท ในปี 2524 เฉลี่ยเดือนละ 1,432 บาท ส่วนในปี 2525 มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสีจำนวน 61,553 บาท เฉลี่ยเดือนละ 5,129 บาท ในจำนวนนี้มีค่าน้ำที่ซื้อจากเทศบาลเมืองราชบุรี 5,000 บาท (25 คันรถ ๆ ละ 200 บาท) ค่าใช้จ่ายนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2524 จำนวน 51,526 บาท ทั้งนี้เพราะ มีการใช้งานเครื่องสูบน้ำตลอดทั้งปีและในระหว่างปีได้ทำการซ่อมแซมและเปลี่ยนอะไหล่เครื่องยนต์ประกอบกับการซื้อน้ำมาใช้ด้วย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสีเป็นค่าใช้จ่ายที่มีได้ผันแปรไปตามปริมาณการผลิตโดยตรง ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายกึ่งผันแปรได้ แต่เพื่อความสะดวกในการพิจารณาถึงอนุโลมให้เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

7. ค่าน้ำประปาและไฟฟ้า หมายถึง ค่าซื้อน้ำประปามาเก็บไว้ใช้บริโภคภายในโรงสี และค่าไฟฟ้าที่ทำให้เกิดแสงสว่างภายในและในบริเวณโรงสี จากตารางที่ 5.5 ขุมขุมสหกรณ์ฯมีค่าน้ำประปาและไฟฟ้าจำนวน 1,214.84 บาท ในปี 2524 เฉลี่ยเดือนละ 174 บาท ส่วนในปี 2525 มีค่าน้ำประปาและไฟฟ้าจำนวน 5,161.60 บาท เฉลี่ยเดือนละ 430 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2524 จำนวน 3,946.76 บาท ค่าน้ำประปาและไฟฟ้า เป็นค่าใช้จ่ายที่มีได้ผันแปรตามปริมาณการผลิตโดยตรง ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายกึ่งผันแปรได้ แต่เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ถึงอนุโลมให้เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้

8. ค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักร ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงคูลุมและเครื่องจักรอุปกรณ์การสีข้าว ขุมขุมสหกรณ์ฯจะคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบการบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2512 คือ อาคารถาวรให้คิดในอัตราร้อยละ 5-10 และเครื่องสีข้าวในอัตราร้อยละ 5-11 ต่อปี ส่วนอัตราที่ขุมขุมสหกรณ์ฯถือปฏิบัติอยู่ในขณะนี้คือ ร้อยละ 10 ต่อปีสำหรับโรงสีและเครื่องจักร ราคาทุนของโรงสีและเครื่องจักรที่จะนำมาคำนวณค่าเสื่อมราคานี้เป็นราคาที่รวมค่าดอกเบี้ยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินมาเพื่อสร้างโรงสีและเครื่องจักรเอาไว้ด้วย ระยะเวลาในการคิดดอกเบี้ยเป็นราคาทุนดังกล่าว เริ่มตั้งแต่วันที่เริ่มจัดหาทุนจนถึงวันที่โรงสีสามารถเปิดดำเนินการได้และจะตัดจ่ายดอกเบี้ยที่ถือเป็นราคาทุนนี้ตามอายุการใช้งานของโรงสีคือ 10 ปีหรือในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี รายการก่อสร้างโรงสีและติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์สีข้าวมีดังนี้

ธันวาคม 2523 รับมอบโรงคลุมมีราคารวมทั้งสิ้น 2,058,250 บาท ในจำนวนนี้เป็นราคาทุนจำนวน 2,055,000 บาท ส่วนที่เหลือจำนวน 3,250 บาท เป็นดอกเบี้ยที่ถือเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5.6 และ 5.7 หน้า 86

พฤษภาคม 2524 ซื้อและติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์สีข้าวมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1,440,375 บาท ในจำนวนนี้เป็นราคาทุนจำนวน 1,405,000 บาท ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 35,375 บาท เป็นดอกเบี้ยที่ถือเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5.6 และ 5.7 หน้า 86

มกราคม 2525 ซื้อและติดตั้งเครื่องชั่งน้ำหนักข้าวและต่อเติมอุปกรณ์สีข้าวเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 299,900 บาท

การคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.8 หน้า 90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์มีค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักรจำนวน 301,850 บาท ในปี 2524 และ 379,852.50 บาท ในปี 2525 ค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักรเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีและไม่ผันแปรตามปริมาณการผลิต ดังนั้นจึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

9. ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืมส่งเสริมสหกรณ์ หมายถึง ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ชุมชนสหกรณ์ขอกู้มาจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของโรงสี ชุมชนสหกรณ์กู้ยืมมาเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2525 เป็นจำนวน 100,000 บาทในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ดังนั้นจึงเป็นค่าดอกเบี้ยจำนวน 161.11 บาท (คำนวณโดยใช้สูตรเดียวกับตารางที่ 5.6 คือ $100,000 \times .02 \times 29/360 = 161.11$) ดอกเบี้ยเงินกู้ดังกล่าวนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ผันแปรไปตามปริมาณการผลิต ดังนั้นจึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

จากตารางที่ 5.5 แสดงให้เห็นว่าในปี 2524 ชุมชนสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายของโรงสีจำนวนรวมทั้งสิ้น 439,515.40 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายคงที่จำนวน 391,850 บาท ค่าใช้จ่ายผันแปรได้จำนวน 47,665.40 บาท ส่วนในปี 2525 มีค่าใช้จ่ายของโรงสีรวมทั้งสิ้น 697,580.84 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ 528,005.61 บาท เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรได้ 169,575.23 บาท ค่าใช้จ่ายของโรงสีของปี 2525 เพิ่มขึ้นจากปี 2524 จำนวน 258,065.44 บาท ค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนสูงสุดคือ ค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักร รองลงมาคือ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสี

ตารางที่ 5.8

ตารางแสดงการคำนวณค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักร (บาท)

ราคาทุน	อัตรา ร้อยละ	ตั้งแต่-ถึง	เดือน	การคำนวณ	ค่าเสื่อมราคาปี	
					2525	2524
2,058,250	10	1 มค. - 31 ธค.	12	$2,058,250 \times .10 \times 12/12$		205,825
1,440,375	10	3 ทค. - 31 ธค.	8	$1,440,375 \times .10 \times 8/12$		96,025
2,058,250	10	1 มค. - 31 ธค.	12	$2,058,250 \times .10 \times 12/12$	205,825	
1,440,375	10	1 มค. - 31 ธค.	12	$1,440,375 \times .10 \times 12/12$	144,037.50	
299,900	10	5 มค. - 31 ธค.	12	$299,900 \times .10 \times 12/12$	29,990	
				รวม	379,852.50	301,850

หมายเหตุ การคำนวณค่าเสื่อมราคาใช้สูตร ค่าเสื่อมราคา = ราคาทุน x อัตราค่าเสื่อมราคา x จำนวนเดือน/12

ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร

1. ค่าใช้จ่ายในการขาย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขายปลายข้าว ชีวัน ปลายข้าว ซีทีอี ราชข้าวขาว และราชข้าวกล้องโดยตรง เช่นค่าตีบห่อและค่าขนส่ง เป็นต้น ตารางที่ 5.9 หน้า 92 แสดงให้เห็นว่าชุมนุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายในการขายจำนวน 1,000 บาท ในปี 2524 และจำนวน 2,012 บาท ในปี 2525 ส่วนในปี 2523 ไม่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้เพราะยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีจำนวนไม่มากนักเพราะส่วนมากลูกค้าของชุมนุมสหกรณ์ฯมักจะนำรถและกระสอบหรือภาชนะมาใส่สินค้าเองและจะมาซื้อที่โรงสีโดยตรง ดังนั้นจึงทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายนี้ได้บางส่วน

2. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ประกอบด้วย

2.1 เงินเดือน หมายถึง เงินเดือนที่ชุมนุมสหกรณ์ฯจ่ายให้แก่พนักงานบัญชีในอัตราเดือนละ 1,500 บาท ตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นว่าชุมนุมสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายประเภทเงินเดือนนี้จำนวน 10,500 บาทในปี 2524 และจำนวน 18,000 บาท ในปี 2525 เพิ่มขึ้นจากปี 2524 จำนวน 7,500 บาท ทั้งนี้เพราะในปี 2524 ชุมชุมสหกรณ์ฯดำเนินงานเพียง 7 เดือนเท่านั้น

2.2 ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ หมายถึง ค่าเบี้ยประชุมกรรมการและค่าพาหนะที่จ่ายให้แก่กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้าง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากชุมนุมสหกรณ์ฯให้ไปติดต่อธุรกิจให้ ชุมชุมสหกรณ์ฯจะจ่ายค่า เบี้ยประชุมให้แก่กรรมการแต่ละคนที่เข้าร่วมประชุมคนละ 20 บาทต่อครั้ง การประชุมจะกระทำกันทุกเดือน ๆ ละครั้งดังนั้นหากคณะกรรมการมาประชุมกันครบทุกครั้งที่ ชุมชุมสหกรณ์ฯจะมีค่าใช้จ่ายนี้ประมาณเดือนละ 260 บาท (ชุมนุมสหกรณ์ฯมีคณะกรรมการ 13 คน ค่าเบี้ยประชุม $13 \times 20 = 260$ บาท) และ 3,120 บาทใน 1 ปี แต่ในทางปฏิบัติคณะกรรมการมักจะมาไม่ครบทุกคน จากตารางที่ 5.9 แสดงว่าชุมนุมสหกรณ์ฯมีค่า เบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะจำนวน 2,243.37 บาท เฉลี่ยเดือนละ 320 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่า เบี้ยประชุม 1,060 บาทและค่าพาหนะ 1,183.37 บาท ส่วนปี 2525 มีค่า เบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ 3,860 บาท เฉลี่ยเดือนละ 322 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่า เบี้ยประชุม 1,840 บาทและค่าพาหนะ 2,020 บาท ปี 2523 ไม่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้เพราะยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ

ตารางที่ 5.9

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร (บาท)

ค่าใช้จ่าย	2525		2524		2523	
	จำนวนเงิน	%	จำนวนเงิน	%	จำนวนเงิน	%
ค่าใช้จ่ายในการขาย	2,012	3.37	1,000	2.49		
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร						
เงินเดือน	18,000	30.17	10,500	26.14		
ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ	3,860	6.47	2,243.37	5.59		
ค่าเช่า	-		-		1,800	15.87
ค่ารับรอง	4,061	6.81				
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	6,116.50	10.25	2,207.50	5.50	1,347	11.88
ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก	539.18	0.90	-		755.55	6.67
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น	2,003.06	3.36	1,028.17	2.56	5,080.50	44.79
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	23,077.50	38.67	23,184	57.72	2,357.93	20.79
รวม	59,669.24	100	40,163.04	100	11,340.98	100

ที่มา : สมุดบัญชีชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดระยอง จำกัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 ค่าเผ่าฉาง หมายถึง ค่าจ้างคนยามเผ่าดูแลความปลอดภัยของฉางซึ่งมีจำนวน 1,800 บาท ค่าใช้จ่ายประเภทนี้เกิดขึ้นในปี 2523 เท่านั้นเพราะในปีเดียวกันนี้ชุมนุมสหกรณ์ฯ ได้ขายฉางนี้ออกไป

2.4 ค่ารับรอง หมายถึง ค่าอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ จัดหาให้แก่ผู้ที่มาติดต่อธุรกิจด้วย หรือค่าอาหารที่จัดหามาเลี้ยงรับรองผู้เข้าร่วมประชุมในกรณีพิเศษ จากตารางที่ 5.9 ชุมชุมสหกรณ์ฯ มีค่ารับรองจำนวน 4,061 บาท ในปี 2525 ส่วนในปี 2523 และ 2524 ไม่มีค่ารับรองเพราะยังไม่มีการจัดงบประมาณค่ารับรอง

2.5 ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ หมายถึง ค่ากระดาษ หมึกพิมพ์ อุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง ๆ ที่ใช้ในสำนักงาน จากตารางที่ 5.9 แสดงว่าชุมนุมสหกรณ์ฯ มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้เพิ่มขึ้นทุกปี คือ 1,347 2,207.50 และ 6,116.50 บาท ในปี 2523 2524 และ 2525 ตามลำดับ

2.6 ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก หมายถึง ดอกเบี้ยที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ จ่ายให้สหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นสมาชิกที่นำเงินมาฝากไว้กับชุมนุมสหกรณ์ฯ โดยจะให้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 13 ต่อปีสำหรับเงินฝากประจำ 1 ปีขึ้นไปและร้อยละ 9 ต่อปีสำหรับเงินฝากออมทรัพย์ จากตารางที่ 5.9 ชุมชุมสหกรณ์ฯ มีค่าดอกเบี้ยเงินฝากในปี 2523 จำนวน 755.55 บาท และ 539.18 บาท ในปี 2525 ส่วนในปี 2524 ไม่มีเงินฝาก

2.7 ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น หมายถึง ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน ได้แก่ โต๊ะเก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด และเครื่องคิดเลข เครื่องใช้สำนักงานเหล่านี้ชุมนุมสหกรณ์ฯ เพิ่งจัดซื้อมาในระหว่างปี 2523-2525 นอกจากนี้ยังมีค่าเสื่อมราคาฉางรวมอยู่ด้วย การคำนวณค่าเสื่อมราคาจะใช้วิธีเส้นตรงตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบการบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2512 คือให้คิดค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงานในอัตราร้อยละ 10-20 ต่อปี ส่วนอัตราที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ ใช้ปฏิบัติอยู่คือร้อยละ 10 ต่อปีสำหรับเครื่องใช้สำนักงานทุกชนิด การคำนวณค่าเสื่อมราคาปรากฏตามตารางที่ 5.10 หน้า 94 ซึ่งแสดงว่าชุมนุมสหกรณ์ฯ มีค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่นจำนวน 5,080.50 1,028.17 และ 2,003.06 บาท ในปี 2523 2524 และ 2525 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10

ตารางแสดงการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น (บาท)

ประเภทของสินทรัพย์	ราคาทุน	อัตรา ค่า- เสื่อม ราคา	ระยะเวลา		การคำนวณ	ค่าเสื่อมราคาปี		
			ตั้งแต่-ถึง	เดือน		2525	2524	2523
วาง	100,000	10	1 มค.-30มิย.	6	$100,000 \times .10 \times 6/12$			5,000
โต๊ะเก้าอี้	1,380	10	1 พค.-31ธค.	7	$1,380 \times .10 \times 7/12$			80.50
โต๊ะเก้าอี้	1,380	10	1 มค.-31ธค.	12	$1,380 \times .10 \times 12/12$		138	
เครื่องพิมพ์ดีดและเครื่อง- คิดเลข	15,260	10	28เมย.-31ธค.	7	$15,260 \times .10 \times 7/12$		890.17	
โต๊ะเก้าอี้	1,380	10	1มค.-31ธค.	12	$1,380 \times .10 \times 12/12$	138		
เครื่องพิมพ์ดีดและ- เครื่องคิดเลข	15,260	10	1มค.-31ธค.	12	$15,260 \times .10 \times 12/12$	1,526		
ตู้เก็บเอกสาร ตู้วิทยุ								
โต๊ะเก้าอี้และพัดลม	16,275	10	16ธค.-31ธค.	2.5	$16,275 \times .10 \times 2.5/12$	339.06		
รวม	32,915				รวม	2,003.06	1,028.17	5,080.50

2.8 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั่วไปที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น ค่าธรรมเนียมธนาคาร ค่าของขวัญ และค่าตอบแทนที่ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่ทาประโยชน์ให้แก่ชุมชนสหกรณ์ฯ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีเป็นจำนวนมากและควบคุมได้ยาก ตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดจำนวน 2,357.93 23,184 และ 23,007.50 บาท ในปี 2523 2524 และ 2525 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์ฯมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเพิ่มขึ้นทุกปี คือจาก 11,340.98 บาท ในปี 2523 เป็น 40,163.04 บาท ในปี 2524 และเป็น 59,669.24 บาท ในปี 2525 ค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนสูงสุดคือ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รองลงมาคือ เงินเดือน และค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ฯลฯ ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารทุกประเภทจัดเป็นค่าใช้จ่ายคงที่เพราะไม่ผันแปรตามปริมาณการผลิต

ต้นทุนและการคำนวณ

ในการคำนวณหาต้นทุนสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ต้นทุนในการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสารต่อตันหรือต่อเกวียน

การคำนวณต้นทุนในลักษณะนี้ จะเป็นการเปรียบเทียบต้นทุนรวมกับปริมาณข้าวเปลือกที่นำเข้าสู่แปรสภาพที่เกิดขึ้นในหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชีเฉลี่ยต่อตันหรือต่อเกวียน เพื่อประโยชน์ในการควบคุมต้นทุนให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ วัตถุประสงค์ของการคำนวณต้นทุนในลักษณะนี้เหมาะกับการดำเนินงานของชุมชนสหกรณ์ฯในโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อ เพราะชุมชนสหกรณ์ฯจะมีหน้าที่เพียงรับสีแปรสภาพข้าวแต่เพียงอย่างเดียวไม่ต้องรับผิดชอบด้านการรับซื้อหรือรวบรวมข้าวเปลือกและคัดสำหน่ายข้าวสารที่แปรสภาพได้ ดังนั้นสิ่งที่ชุมชนสหกรณ์ฯให้ความสนใจคือ การลดต้นทุนการแปรสภาพข้าวเปลือกเพื่อให้มีกำไรจากการดำเนินงานสูงขึ้น

ต้นทุนการสีแปรสภาพ คือต้นทุนรวมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในโรงสีและในสำนักงาน ดังนั้นการคำนวณต้นทุนการสีแปรสภาพต่อตันหรือต่อเกวียนจึงได้จากการนำปริมาณข้าวเปลือกที่สีแปรสภาพไปหารต้นทุนรวมทั้งหมดที่เกิดขึ้น การคำนวณต้นทุนรวมปรากฏตามตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.11

ตารางแสดงต้นทุนรวม (บาท)

	2525			2524		
	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรต่อ	%	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรต่อ	%
ค่าแรงงาน						
ค่าจ้างประจำ	165,600		17.38	96,600		16.77
ค่าล่วงเวลา		29,907	3.14			
ค่าใช้จ่ายของโรงสี						
ค่าเช่าประกันภัย	12,992		1.36			
ค่าใช้จ่ายในการขนข้าวเปลือกมาสี				6,448		1.12
ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสี	135,000		14.17	90,000		15.62
ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงข้าว		26,985.63	2.83	17,749.56		3.08
ค่าน้ำมันเครื่องเลี้ยงข้าว		75,875	7.96	12,226		2.12
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสี		61,553	6.46	10,027		1.74
ค่าน้ำประปาและไฟฟ้า		5,161.60	0.54	1,214.84		0.21
ค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องจักร	379,852.50		39.87	301,850		52.38
ดอกเบี้ยเงินกู้ทุนส่งเสริมสหกรณ์	161.11		0.02			
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร						
ค่าใช้จ่ายในการขาย	2,012		0.21	1,000		0.17
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร						
เงินเดือน	18,000		1.89	10,500		1.82
ค่าเช่าเลี้ยงและค่าพาหนะ	3,860		0.41	2,243.37		0.39
ค่าเช่าจ้าง						
ค่ารับรอง	4,061		0.43			
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	6,116.50		0.64	2,207.50		0.38
ดอกเบี้ยเงินรับฝาก	539.18		0.06			
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น	2,003.06		0.21	1,028.17		0.18
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	23,077.50		2.42	23,184		4.02
รวมค่าใช้จ่าย	753,274.85	199,482.23	100	528,613.04	47,665.40	100

หมายเหตุ 1. ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายของโรงสี และค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร นำมาจาก ตารางที่ 5.4, 5.5 และ 5.9 หน้า 82, 84 และ 92 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5.12 แสดงให้เห็นว่าชุมชนสหกรณ์มีต้นทุนรวมทั้งหมดจำนวน 576,278.44 บาท ในปี 2524 ในจำนวนนี้ประกอบด้วยต้นทุนคงที่ 528,613.04 บาท ต้นทุนผันแปรได้ 47,665.40 บาท ส่วนในปี 2525 มีต้นทุนรวม 952,757.08 บาท ประกอบด้วยต้นทุนคงที่จำนวน 753,274.85 บาท และต้นทุนผันแปรได้ จำนวน 199,482.23 บาท ต้นทุนรวมของปี 2525 สูงกว่าของปี 2524 จำนวน 376,478.64 บาท ต้นทุนที่มีจำนวนสูงสุดคือ ค่าใช้จ่ายของโรงสี รองลงมาได้แก่ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร ส่วนต้นทุนการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกต่อตัน ปรากฏว่าในปี 2524 มีต้นทุนการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือก 617.90 บาทต่อตัน และ 257.69 บาทต่อตัน ในปี 2525 ซึ่งลดลงจากปี 2524 จำนวน 360.21 บาทต่อตัน ทั้งนี้เพราะชุมชนสหกรณ์มีต้นทุนคงที่เป็นจำนวนมาก และในปี 2525 ชุมชนสหกรณ์สีแปรสภาพข้าวเปลือกเพิ่มขึ้น จึงทำให้ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อตันลดลง เมื่อต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อตันลดลงจะทำให้ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อตันลดลงด้วยเช่นกัน

2. ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการรับสีแปรสภาพ

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการแปรสภาพ หมายถึง ต้นข้าว ข้าวหัก ปลายข้าวและรำ การคำนวณต้นทุนในลักษณะนี้จะตรงกันข้ามกับในกรณีแรก เพราะการคำนวณต้นทุนในกรณีนี้เป็นการคำนวณต้นทุนโดยการเปรียบเทียบต้นทุนรวมกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการแปรสภาพ ไม่ใช่สิ่งที่น่าสนใจแปรสภาพ(ข้าวเปลือก) ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบต้นทุนของสินค้าและนำไปใช้ในการตราราคาสินค้าคงเหลือ

ในการคำนวณจะนำเอาหลักการ คัดต้นทุนให้แก่ผลิตภัณฑ์รวมมาใช้ ทั้งนี้เพราะผลิตภัณฑ์ได้จากการสีแปรสภาพข้าวเปลือก มีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ร่วม กล่าวคือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันในการผลิตในอัตราส่วนที่เกือบคงที่ ดังนั้นจึงต้องหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมมาแบ่งแยกต้นทุนของผลิตภัณฑ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีดังต่อไปนี้¹

วิธีที่ 1 แบ่งตามอัตราส่วนค่าขายหรือราคาตลาดของผลิตภัณฑ์ร่วม วิธีนี้ถือว่าราคาขายย่อมมีความสัมพันธ์กับต้นทุนการผลิต สินค้าที่ขายได้ในราคาสูงก็เนื่องจากมีต้นทุนในการ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 190-199

ตารางที่ 5.12

ตารางแสดง การคำนวณต้นทุนการรับแปรสภาพข้าวเปลือก (บาท)

	2525				2524			
	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรต่อ	ต้นทุน รวม	%	ค่าใช้จ่าย คงที่	ค่าใช้จ่าย ผันแปรต่อ	ต้นทุน รวม	%
ค่าแรงงาน	165,600	29,907	195,507	20.52	96,600		96,600	16.76
ค่าใช้จ่ายของโรงสี	528,005.61	169,575.23	697,580.84	73.22	391,850	47,665.40	439,515.40	76.27
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร	59,669.24	-	59,669.24	6.26	40,163.04		40,163.04	6.97
ต้นทุนรวมทั้งหมด	753,274.85	199,482.23	952,757.08	100.00	528,613.04	47,665.40	576,278.44	100.00
ปริมาณข้าวเปลือกที่สีแปรสภาพ	3,697.34 ตัน				932.64 ตัน			
ต้นทุนการแปรสภาพข้าวเปลือก/ตัน	$952,757.08 / 3,697.34 = 257.69$				$576,278.44 / 932.64 = 617.90$			
ต้นทุนคงที่/ตัน	$753,274.85 / 3,697.34 = 203.74$				$528,613.04 / 932.64 = 566.79$			
ต้นทุนผันแปรต่อ/ตัน	$199,482.23 / 3,697.34 = 53.95$				$47,665.40 / 932.64 = 51.11$			

- หมายเหตุ 1. ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายของโรงสี และค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร นำมาจากตารางที่ 5.11 หน้า 96
2. ปริมาณข้าวเปลือกที่สีแปรสภาพ นำมาจากตารางที่ 3.4 และ 3.6 หน้า 45 และ 47

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลิตสูง แต่วิธีนี้จะใช้ได้ก็ต่อเมื่ออุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้น ๆ อยู่ในสภาพปกติ การแบ่งต้นทุนของผลิตร่วมด้วยวิธีนี้เป็นวิธีแบ่งที่สะดวกและใช้เพื่อจุดประสงค์เมื่อต้องการทราบว่า ต้นทุนสินค้าคงเหลือของผลิตร่วมแต่ละชนิดเป็นเท่าใด

วิธีที่ 2 แบ่งต้นทุนผลิตร่วมตามตามอัตราส่วนของหน่วยที่ใช้รับ วัสดุ หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น วิธีนี้ใช้ในกรณีที่ผลิตร่วมทั้งหลายนั้นสามารถวัดหรือชั่งในหน่วยที่เป็นหน่วยร่วมกันได้ และจะใช้อัตราส่วนที่วัดหรือชั่งน้ำหนักของผลิตร่วมนั้น มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งต้นทุนให้กับผลิตร่วมแต่ละชนิด ตัวอย่างเช่น จุดลำหกรรตลุงแร่ และกลั่นน้ำมัน เป็นต้น

วิธีที่ 3 เป็นวิธีที่คำนวณหาต้นทุนการผลิตต่อหน่วย วิธีนี้ใช้ได้เมื่อผลิตร่วมเหล่านั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ใช้กรรมวิธีการผลิตร่วมกันและเป็นหน่วยชนิดเดียวกัน การแบ่งแยกต้นทุนรวมให้แก่ผลิตร่วมแต่ละชนิด จะทำได้โดยการนำปริมาณผลิตผลที่ได้ทั้งหมดไปหารต้นทุนการผลิตทั้งหมด และถือว่าผลิตร่วมแต่ละประเภทได้รับส่วนแบ่งต้นทุนการผลิตร่วมตามปริมาณการผลิตสินค้าประเภทนั้นคูณด้วยราคาต้นทุนต่อหน่วย

วิธีที่ 4 เป็นวิธีแบ่งต้นทุนของผลิตร่วมให้แก่ผลิตร่วมแต่ละชนิดโดยคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วย วิธีนี้เป็นวิธีที่แก้ไขข้อจำกัดในวิธีที่ 3 คือในกรณีที่ผลิตผลแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน เช่น มีขนาดใหญ่เล็กต่างกัน ใช้ปริมาณแรงงานหรือวัสดุต่างกัน เวลาที่ใช้ในการผลิตต่างกันหรือมีความยากง่ายในการผลิตต่างกัน ดังนั้นเมื่อนำข้อแตกต่างเหล่านี้มาร่วมพิจารณาด้วย จึงอาจจะกำหนดแถมที่แสดงถึงความแตกต่างเหล่านี้ให้แก่ผลิตผลแต่ละชนิดแล้วคูณปริมาณการผลิตของผลิตผลแต่ละชนิดด้วยแถมที่กำหนดให้ แล้วนำผลคูณที่ได้ไปหารต้นทุนผลิตผลรวม ก็จะได้ต้นทุนการผลิตต่อ 1 แถม นำต้นทุนการผลิตต่อ 1 แถมที่หาได้นั้นไปคูณแถมทั้งหมดของผลิตผลแต่ละประเภทก็จะได้รับส่วนแบ่งต้นทุนผลิตร่วมสำหรับผลิตผลแต่ละประเภท

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ทั้ง 4 นี้แล้ว จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ตามวิธีที่ 1 เป็นหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากในการคำนวณนั้นต้องการทราบต้นทุนของสินค้าคงเหลือของผลิตร่วมแต่ละชนิด และราคาขายมีความสัมพันธ์กับต้นทุนการผลิต กล่าวคือ ถ้าปีใดข้าวเปลือกมีราคาสูงราคาขายข้าวสารและวัสดุพลอยได้จากการแปรสภาพก็จะมีราคาสูงตามไปด้วย แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงข้าวจะให้ ต้นข้าว ข้าวหัก ปลายข้าวและรำ ที่สามารถชั่งน้ำหนักออกมาเป็นหน่วยเดียวกันได้ก็จริงแต่คุณภาพและอัตราส่วนของน้ำหนักของผลิตผลแต่ละชนิดต่างกันมาก ดังนั้นจึงไม่เหมาะสม

ที่จะใช้เกณฑ์การแบ่งต้นทุนตามวิธีที่ 2 หรือวิธีที่ 3 หรือวิธีที่ 4

ในการให้บริการรับสีแปรสภาพข้างดังกล่าวนี้ ขุมบ่มสหกรณ์จะได้รับปลายข้าว ฮีทรี รำข้าวขาวและรำข้าวกล้อง เป็นค่าตอบแทน เมื่อสิ้นงวดบัญชีปลายข้าว ฮีทรี รำข้าวขาวและรำข้าวกล้อง ที่ยังขายไม่ได้จะแสดงเป็นสินค้าคงเหลือโดยตีราคาตามราคาทุนหรือราคาตลาดแล้ว แต่ราคาใดจะต่ำกว่า ราคาตลาดเป็นราคาที่สามารถสอบถามได้โดยทั่วไป แต่ราคาทุนต้องอาศัยการคำนวณจากต้นทุนทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้นจึงต้องคำนวณหาราคาทุนของปลายข้าว ฮีทรี รำข้าวขาวและรำข้าวกล้องให้ได้ แล้วจึงนำไปเปรียบเทียบกับราคาตลาด การคำนวณหาราคาทุนดังกล่าวมีวิธีการดังนี้

การคำนวณจะใช้วิธีการแบ่งต้นทุนรวมต่อตันให้กับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดโดยใช้อัตราส่วนน้ำหนักของผลิตภัณฑ์รวมจากตารางที่ 3.9 หน้า 52 ราคาตลาดของผลิตภัณฑ์รวมนำมาคูณจากหน้า 78 ต้นทุนรวมที่จะนำมาแบ่งนำมาจากตารางที่ 5.12 หน้า 98 ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

อัตราส่วนน้ำหนักที่ใช้คือ อัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ยของข้าวเปลือก 4 ชนิด คือข้าวเปลือกชนิด 5% 10% 15% และ 25% ซึ่งมีหน่วยเป็นกิโลกรัม (กก.)

1. ปลายข้าว ฮีทรี มีน้ำหนักเฉลี่ย $\frac{17.72+17.71+17.36+17.24}{4} = 17.51$ กก.
2. รำข้าวขาว มีน้ำหนักเฉลี่ย $\frac{82.70+78+70+65}{4} = 73.93$ กก.
3. รำข้าวกล้อง มีน้ำหนักเฉลี่ย $\frac{32.14+36.27+30+30}{4} = 32.10$ กก.

ราคาตลาดของปลายข้าวและรำ คือราคาตัวเฉลี่ย ดังนี้

1. ปลายข้าว ฮีทรี $\frac{3.20+3.80}{2} = 3.50$ บาท
2. รำข้าวขาว $\frac{1.50+2.50}{2} = 2.00$ บาท
3. รำข้าวกล้อง $\frac{0.60+1.50}{2} = 1.05$ บาท

ต้นทุนรวม จะใช้ต้นทุนรวมของปี 2525 เพราะเป็นปีที่ขุมบ่มสหกรณ์ทำเนินธุรกิจตลอดทั้งปี ซึ่งมีจำนวน 257.69 บาท

ตารางที่ 5.13

ตารางแสดงการคำนวณต้นทุนของ ปลายข้าวและรำ

ผลิตผลรวม	① อัตราส่วนน้ำ- หนักของผลิต ผลรวม(กก.)	② ราคาตลาด ของผลิตผล รวมตอกก.	③ ①×② ราคา ตลาด รวม	④ อัตราส่วนร้อย ละของราคา ตลาดของผลิต ผลรวมต่อราคา ตลาด	⑤ ต้นทุน 257.69 x ④	⑤ ① ต้นทุน ตอกก.
ปลายข้าว อีกร์	17.51	3.50	61.29	25.24	65.04	3.72
รำข้าวขาว	73.93	2.00	147.86	60.88	156.88	2.12
รำข้าวกล้อง	32.10	1.05	33.71	13.88	35.77	1.12
รวม	123.54	6.55	242.86	100	257.69	6.96

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 5.13 ชุมมุลสหกรณ์มีอัตราส่วนราคาของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดต่อราคาตลาดรวมเป็นจำนวนร้อยละ 25.24 60.88 และ 13.88 สำหรับปลาขาว ไข่ไก่ ไข่ขาว และไข่แดงตามลำดับ เมื่อนำอัตราส่วนนี้คูณกับต้นทุนรวมทั้งหมดจำนวน 257.69 บาท ก็จะได้ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ดังนี้ ต้นทุนของปลาขาว ไข่ไก่ 65.04 บาท ต้นทุนของไข่ขาว 156.88 บาท และต้นทุนของไข่แดง 35.77 บาท ต้นทุนของไข่ขาวมีจำนวนสูงสุด เพราะมีอัตราส่วนน้ำหนักมากที่สุดคือ 73.93 กิโลกรัม อันตรรกะลงมาคือ ต้นทุนของปลาขาว ไข่ไก่ และไข่แดง ต้นทุนดังกล่าวนี้เป็นต้นทุนของปลาขาว ไข่ไก่ ไข่ขาว และไข่แดง จำนวน 17.51 73.93 และ 32.10 กิโลกรัมตามลำดับ ดังนั้นเมื่อนำจำนวนน้ำหนัก (กิโลกรัม) เหล่านี้ไปหารต้นทุนของปลาขาวและไข่ไก่ ก็จะได้อัตราต่อกิโลกรัมดังนี้ ปลาขาว ไข่ไก่ 3.72 บาท/กก. ไข่ขาว 2.12 บาท/กก. และไข่แดง 1.12 บาท/กก. และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับราคาตลาดต่อกิโลกรัมก็จะเห็นว่า ราคาของปลาขาวและไข่ไก่สูงกว่าราคาตลาดทั้งนี้เพราะชุมมุลสหกรณ์มีต้นทุนในการแปรรูปสูงและสูงกว่าต้นทุนโดยทั่วไปของการแปรรูปไข่ไก่ที่กิจการโรงสีในระดับเดียวกันทั้งนี้ ดังนั้นหากชุมมุลสหกรณ์สามารถลดต้นทุนการแปรรูปให้ต่ำกว่านี้ได้ก็จะทำให้ต้นทุนของปลาขาวและไข่แดงลดลงด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมา 2 ปีชุมมุลสหกรณ์มีปลาขาวและไข่แดงเหลือ น้อยมากหรือไม่เคย ดังนั้นจึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตีราคาสินค้าคงเหลือมากนัก

การวิเคราะห์จุดเสมอตัว

จุดเสมอตัว คือจุดที่เกิดจากการขายที่รายได้เท่ากับค่าใช้จ่ายพอดี หรือคือ จุดที่กำไร เท่ากับศูนย์ จุดเสมอตัวเป็นจุดที่มีความสำคัญต่อธุรกิจ เพราะเป็นจุดที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการวางแผนกำไรว่า กิจการควรจะขายสินค้าในปริมาณเท่าใดจึงจะคุ้มทุน

การวิเคราะห์จุดเสมอตัวสำหรับการดำเนินงานของชุมมุลสหกรณ์ภายใต้โครงการ เชื่อมโยงสินค้านี้ จะวิเคราะห์ถึงปริมาณข้าวเปลือกที่ต้องนำเข้าสัปปะและรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ที่ได้ที่ได้รับเป็นค่าตอบแทนการแปรรูปข้าวเปลือกให้โครงการ ว่าจะต้องสัปปะ ข้าวเปลือกในปริมาณเท่าไร รายได้จึงจะเท่ากับค่าใช้จ่ายพอดี

การวิเคราะห์จุดเสมอตัววิธีที่ 1 จะกระทำโดยวิธีการคำนวณ โดยการตั้งสมการ รายได้จากการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกเท่ากับต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรได้รวมกัน

สมมติให้ Q = ปริมาณข้าวเปลือกที่นำเข้าสู่แปรสภาพ (ตัน)

R = รายได้จากการรับสีแปรสภาพข้าวต่อตัน

F = ต้นทุนคงที่

V = ต้นทุนผันแปรได้ต่อตัน

ในกรณีเสมอตัว หรือรายได้เท่ากับค่าใช้จ่าย

$$QR = F + QV$$

$$QR - QV = F$$

$$Q(R - V) = F$$

$$\text{ดังนั้นปริมาณที่จุดเสมอตัว } Q = \frac{F}{R - V}$$

การวิเคราะห์จุดเสมอตัว จะวิเคราะห์จากรายได้และค่าใช้จ่ายของปี 2525 ทั้งนี้ เพราะในปีนี้มีข้อมูลสหกรณ์ฯสามารถดำเนินการธุรกิจได้ตลอดปี

จากตารางที่ 5.1 หน้า 78 แสดงรายได้ของข้อมูลสหกรณ์ฯจากการให้บริการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกจำนวน 898,247 บาท ตารางที่ 3.6 หน้า 47 แสดงปริมาณข้าวเปลือกที่สีแปรสภาพในปี 2525 จำนวน 3,697.34 ตัน ดังนั้นคิดเป็นรายได้จากการรับสีแปรสภาพข้าว 242.95 บาท/ตัน (898,247/3,697.34) และตารางที่ 5.12 หน้า 98 แสดงต้นทุนการแปรสภาพทั้งหมดจำนวน 952,757.08 บาท ซึ่งแยกเป็นต้นทุนคงที่จำนวน 753,274.85 บาท และต้นทุนผันแปรได้จำนวน 199,482.23 บาท หรือ 53.95 บาท/ตัน

การคำนวณปริมาณข้าวเปลือกที่ต้องสีแปรสภาพ ณ จุดเสมอตัว
แทนค่าตามสูตรข้างต้น

$$F = 753,274.85 \text{ บาท}$$

$$R = 242.95 \text{ บาท/ตัน}$$

$$V = 53.95 \text{ บาท/ตัน}$$

$$Q = \frac{F}{R-V}$$

$$= \frac{753,274.85}{242.95 - 53.95}$$

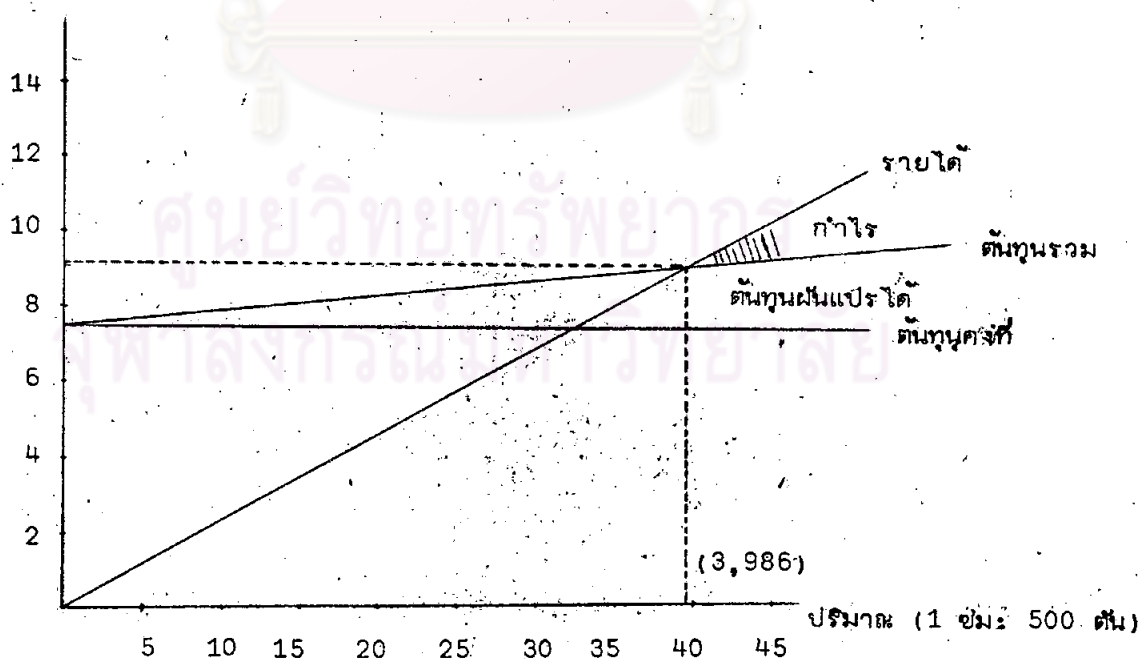
$$= 3,985.58 \text{ หรือประมาณ } 3,986 \text{ ตัน}$$

การวิเคราะห์จุดเสมอตัววิธี 2 การหาจุดเสมอตัวด้วยภาพ

รูปที่ 9

กราฟแสดงจุดเสมอตัวของการรับสีแปรสภาพข้าวของยุมนุมสหกรณ์ฯ

รายได้ (1 ช่อ: 200,000 บาท)

จากกรณีวิเคราะห์จุดเสมอตัวของการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์ภายใต้โครงการ
เชื่อมโยงสินค้าประมงผลการวิเคราะห์คือ ปริมาณข้าวเปลือกที่ต้องสีแปรสภาพ ณ จุดเสมอตัว
คือ 3,986 ตัน ดังนั้นหากรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกมากกว่าจุดเสมอตัวก็จะมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย
นั่นคือมีผลกำไรจากการดำเนินงาน แต่หากสีแปรสภาพข้าวเปลือกต่ำกว่า 3,986 ตันแล้ว
จะทำให้มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

แต่เนื่องจากชุมนุมสหกรณ์ไม่สามารถกำหนดปริมาณข้าวเปลือกเพื่อสีแปรสภาพในแต่ละ
ปีได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์จุดเสมอตัวในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จึงเป็นเพียงการให้ข้อสันนิษฐานอย่าง
หนึ่งแก่ชุมนุมสหกรณ์ เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปริมาณ
ข้าวเปลือกที่จะกำหนดให้สีแปรสภาพในแต่ละปี

การเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายในระหว่างปี 2523-2525

ตามตารางที่ 5.14^๓ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นตารางที่แสดงถึงรายได้ ค่าใช้จ่ายและ
ผลกำไรที่ชุมนุมสหกรณ์ได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าเป็นรายปี
สำหรับช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2525

ในปี 2523 ชุมชนสหกรณ์ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าและยังไม่ได้
ดำเนินการสีแปรสภาพข้าว เพราะโรงสีอยู่ในระหว่างก่อสร้างและคาดว่าจะแล้วเสร็จตอนต้นปี
2524 รายได้ที่เกิดขึ้นเป็นรายได้ที่ได้รับจากการให้ อตก. เข้าจ้าง ซึ่งในปีเดียวกันนี้ชุมนุมสหกรณ์
ได้ขายฉางข้าวนี้ออกไปแล้วและมีกำไรจากการขายฉางจำนวน 165,000 บาท แสดงเป็นรายการ
พิเศษตามตารางที่ 5.14 ดังนั้นถ้าจะพิจารณาถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงแล้ว ชุมชนสหกรณ์
มีกำไรในปีนี้เพียง 16,767.32 บาทเท่านั้น

ในปี 2524 ชุมชนสหกรณ์เข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าและเริ่ม
ทำการสีแปรสภาพข้าวจริง ๆ เป็นครั้งแรก ในปีนี้ชุมนุมสหกรณ์สีแปรสภาพข้าวเปลือกตามคำสั่ง
ของ อตก. รวม 932.64 ตัน ปริมาณการสีแปรสภาพดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำและต่ำกว่าจุดเสมอตัว
มาก ประกอบกับยังไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นจึงทำให้มีรายได้
จากการขายปลายข้าว ฮีทรี รำข้าวขาวและรำข้าวกลิ้ง ซึ่งเป็นส่วนที่ได้รับเป็นค่าตอบแทนจาก
การเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนเงิน 279,796 บาทเท่านั้น ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายในการสีแปร-
สภาพข้าวทั้งหมดรวม 576,278.44 บาท จึงเกิดผลขาดทุนจากการรับสีแปรสภาพข้าวจำนวน

ตารางที่ 5.14

ตารางแสดงการเปรียบเทียบรายได้นและค่าใช้จ่ายของศูนย์ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดราชบุรี

	2525		2524		2523	
	บาท	%	บาท	%	บาท	%
รายได้จากการรับสินค้าเกษตร	898,247	94.28	279,796	48.55		
หัก ค่าใช้จ่ายในการรับสินค้าเกษตร						
ค่าแรงงาน						
ค่าจ้างประจำ	165,600	17.38	96,600	16.77		
ค่าล่วงเวลา	29,907	3.14				
ค่าใช้จ่ายของโรงสี						
ค่าเบี้ยประกันภัย	12,992	1.36				
ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเปลือกนํ้า			6,448	1.12		
ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างโรงสี	135,000	14.17	90,000	15.62		
ค่าใช้จ่ายในการสีนํ้า	26,985.63	2.83	17,749.56	3.08		
ค่าไฟฟ้าเครื่องสีนํ้า	75,875	7.96	12,226	2.12		
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงสี	61,553	6.46	10,027	1.74		
ค่าไฟฟ้าประปาและไฟฟ้า	5,161.60	0.54	1,214.84	0.21		
ค่าเสื่อมราคาโรงสีและเครื่องสีนํ้า	379,852.50	39.87	301,850	52.38		
ดอกเบี้ยเงินกู้ทุนตั้ง เล่มสหกรณ์	161.11	0.02				
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร						
ค่าใช้จ่ายในการขาย	2,012	0.21	1,000	0.17		
เงินเดือน	18,000	1.89	10,500	1.82		
ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ	3,860	0.41	2,243.37	0.39		
ค่าเผื่อต่าง					1,800	6.40
ค่ารับรอง	4,061	0.43				
ค่าเครื่องเขียนแบบบัญชี	6,116.50	0.64	2,207.50	0.38	1,347	4.79
ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก	539.18	0.06			755.55	2.69
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น	2,003.06	0.21	1,028.17	0.18	5,080.50	18.07
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	23,077.50	2.42	23,184	4.02	2,357.93	8.39
กำไร (ขาดทุน) จากการรับสินค้าเกษตร	(54,510.08)	(5.72)	(296,482.44)	(51.45)		
รายได้จากรงการซื้อ	279,795	100	94,380	100		
หัก ต้นทุนขาย	228,520	81.67	87,230	92.42		
กำไรจากรงการซื้อ	51,275	18.33	7,150	7.58		
รายได้อื่น ๆ	12,927.05		13,423.04		28,108.30	100
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	9,691.97		(275,909.40)		16,767.32	59.65
รายการพิเศษ	19,860				165,000	
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	29,551.97		(275,909.40)		181,767.32	

หมายเหตุ: รายการข้างต้นมาจากตารางที่ 5.1, 5.2, 5.3, 5.9 และ 5.11 หน้า 78, 79, 80, 92 และ 96 ตามลำดับ

296,482.44 บาท ส่วนรายได้จากรัฐกิจการซื้อเมื่อหักต้นทุนขายออกแล้วจะเหลือเป็นกำไรเพียง 7,150 บาทและมีรายได้อื่น ๆ อีกจำนวน 13,423.04 บาท ดังนั้นในปีที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ ผลิตขาดทุนสุทธิจำนวน 275,909.40 บาท

ในปี 2525 ชุมชุมสหกรณ์ฯ ได้รับมอบข้าวเปลือกมาสีแปรสภาพเพิ่มขึ้นเป็น 3,697.34 ตัน แม้ว่าปริมาณข้าวเปลือกดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังคงต่ำกว่าจุดเสมอตัว ดังนั้นหากพิจารณาเพียงเฉพาะธุรกิจการรับสีแปรสภาพข้าวเปลือกให้ ชลท. แล้วชุมนุมสหกรณ์ฯ ผลิตขาดทุนเป็นจำนวน 54,510.08 บาท เพราะมีค่าใช้จ่ายในการรับสีแปรสภาพทั้งหมดจำนวน 952,757.08 บาท แต่มีรายได้จากการขายปลายข้าวและรำเพียง 898,247 บาทเท่านั้น ส่วนธุรกิจการซื้อสามารถสร้างกำไรให้ชุมนุมสหกรณ์ฯ จำนวน 51,275 บาท มีรายได้อื่น ๆ จำนวน 12,927.05 บาท และมีรายได้จากการได้รับเงินบริจาคเมื่อตอนทำพิธีเปิดโรงสีอย่างเป็นทางการจำนวน 19,860 บาท ซึ่งแสดงเป็นรายการพิเศษ ดังนั้นหากพิจารณาโดยส่วนรวมชุมนุมสหกรณ์ฯ ผลิตกำไรจากการดำเนินงานสุทธิ 29,551.97 บาท

อนึ่ง รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไร ที่แสดงไว้ตามตารางที่ 5.14 เป็นเพียงรายได้ และค่าใช้จ่าย ที่เกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นโครงการเท่านั้น ฉะนั้นหากได้ทำการสำรวจ วิจัยและเก็บข้อมูล ในช่วงระยะเวลาต่อจากปี 2525 เป็นต้นไป ก็อาจจะได้ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลที่แสดงไว้ได้ ซึ่งคาดว่าจะคงเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

จากตารางที่ 5.14 สามารถทำการวิเคราะห์ได้ว่า รายได้ที่ได้รับจากรัฐกิจการซื้อ และรายได้อื่น ๆ เป็นรายการที่ทำให้ชุมนุมสหกรณ์ฯ ผลิตกำไรจากการดำเนินงานหรือช่วยให้มีการขาดทุนน้อยลง เพราะสามารถนำรายได้เหล่านี้มาชดเชยผลขาดทุนที่เกิดจากรัฐกิจการรับสีแปรสภาพข้าวซึ่งถือว่าเป็นรายได้หลักของชุมนุมสหกรณ์ฯ ได้ แม้ว่าชุมนุมสหกรณ์ฯ จะไม่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานด้านธุรกิจโรงสีในระยะ 2 ปี แต่ในอนาคตถ้าชุมนุมสหกรณ์ฯ มีข้าวเข้าสีแปรสภาพเพิ่มขึ้นและมากกว่าจุดเสมอตัวแล้ว ชุมชุมสหกรณ์ฯ ก็คงมีกำไรจากการดำเนินงานธุรกิจโรงสีได้ และหากราคาของปลายข้าวและรำเพิ่มสูงขึ้นก็จะเป็นการช่วยสนับสนุนให้ชุมนุมสหกรณ์ฯ มีรายได้สูงขึ้นอีก

ผลตอบแทนจากการลงทุน

การศึกษาในหัวข้อที่ผ่านมาทำให้ทราบแล้วว่าขุมขุมล่หกรณ์หมีก่ำไรหรือขาดทุนมกนน้อยเพียงใด และต้องด่ำเนินธุรกิจในระดับใดจึงจะล่่มอตัว ดังนั้นในหัวข้อนี้จะเป็นการศึกษาว่ำขุมขุมล่หกรณ์หมีความล่ำมารถที่จะใช้สินทรัพย์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนไปในทางที่ก่อให้เกิดรายได้อและก่ำไรอย่างไรบ้าง รวมทั้งวิธีการที่ขุมขุมล่หกรณ์หจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของตนเอง การศึกษาดังกล่ำวจะหมายรวมถึงการศึกษาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการซึ่งจะยึดถือตามวิธีการที่ รกส. เคยใช้วิเคราะห์เมื่อตอนพิจารณาอนุมัติโครงการดังปรากฏในบทที่ 2 ทั้งนี้เพื่อต้องการจะหนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างปี 2523-2525 ไปเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประมาณการในช่วงเวลาเดียวกัน แล้วสรุปผลว่ำจะยอมรับหรือปฏิเสธล่่มมติฐานที่ตั้งไว้ การศึกษาผลตอบแทนดังกล่ำวจะกระทำใน 3 ลักษณะคือ¹

1. เพื่อวัดล่่มรรถภาพในการหารายได้อ

ความล่ำมารถในการหารายได้อหรือก่ำไรจะพิจารณาได้จากอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ในการด่ำเนินธุรกิจทุกประเภทรวมทั้งธุรกิจประเภทล่หกรณ์หยอมมีเป้าหมายคือ การทำให้อัตราผลตอบแทนซึ่งหมายถึงก่ำไรอยู่ในอัตราที่ธุรกิจล่ำมารถยอมรับได้ ก่ำไรนี้หมายถึงการลงทุนในสินทรัพย์และการใช้สินทรัพย์ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ล่่งสุด หากก่ำไรของธุรกิจมีแนวโนมล่่งขึ้นและมีเล็ถึยรภาพ ธุรกิจนั้นยอมมีความล่ำมารถที่จะมีหนี้สินระยะยาวได้ง่าย ไม่มีปัญหาในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด โอกาสที่ผู้บริหารจะได้นำเงินของบุคคลภายนอกมาใช้ในการด่ำเนินงานยอมมีมากขึ้นด้วย ผลประโยชน์ก็จะตกแก่ผู้เป็นเจ้าของมากขึ้น อัตราส่วนที่ใช้ในการวัดล่่มรรถภาพในการหารายได้อมีดังนี้

$$1.1 \text{ ก่ำไรล่่งทธิต่อขยาย} = \frac{\text{ก่ำไรล่่งทธิจากการด่ำเนินงาน}}{\text{ขยาย}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นถึงความล่ำมารถในการทำก่ำไรของกิจการว่ำมีมากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับยอดขยายและยังบอกให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการด่ำเนินงานของกิจการ

¹พิพนัน โปษยานนท์, วิเคราะห์งบการเงิน AC 409 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์ 2524), หน้า 1-59

1.2 อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ = $\frac{\text{กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}}$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ว่าสามารถทำให้เกิดกำไรมากน้อยเพียงใด ถ้าอัตราส่วนที่ได้สูงถือว่ากิจการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ = $\frac{\text{กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน}}{\text{ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ}}$

เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าธุรกิจได้รับผลตอบแทนจากเงินที่มาจากผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นเจ้าของอย่างไร

1.4 อัตราผลตอบแทนของเงินทุนถาวร = $\frac{\text{กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ} + \text{เงินกู้ยืมระยะยาว}}$

เงินทุนถาวร หมายถึง เงินกู้ยืมระยะยาวบวกด้วยส่วนของผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้นที่จะถูกนำไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์อื่น อัตราส่วนนี้จะแสดงว่า ธุรกิจได้รับผลตอบแทนจากเงินทุนถาวรเป็นที่น่าสนใจหรือไม่

1.5 อัตราลุ่มหนึ่ = $\frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้} + \text{ค่าเสื่อมราคา}}{\text{จำนวนเงินที่ต้องจ่ายชำระ} + \text{ดอกเบี้ยจ่ายในงวดต่อไป}}$

อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบถึงความสามารถในการจ่ายชำระภาระผูกพันที่กิจการมีต่อบุคคลภายนอก

2. เพื่อดูสภาพคล่องตัว

คือการหาสมรรถภาพของธุรกิจในการชำระหนี้สินระยะสั้น อัตราส่วนที่ใช้มีดังนี้

2.1 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน = $\frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$

เป็นอัตราส่วนที่เปรียบเทียบให้เห็นว่า กิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นกี่เท่าของหนี้สินหมุนเวียน ดังนั้นถ้าอัตราส่วนนี้สูงก็แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ระยะสั้นได้มาก

2.2 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว = $\frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$

เป็นอัตราส่วนที่วัดความมีสภาพคล่องของกิจการที่ละเอียดกว่าวิธีแรก เพราะได้ตัดเอารายการที่มีสภาพคล่องน้อยออกไป

3. เพื่อวัดความมีเสถียรภาพ

คือ การวิเคราะห์ถึงความสามารถในการชำระหนี้สินระยะยาวของกิจการและสัดส่วนเงินทุนของกิจการว่า ได้มาจาก หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างละเท่าใด เป็นอัตราส่วนที่เจ้าหนี้ระยะยาวให้ความสนใจมาก เพราะจะทำให้ทราบว่า กิจการมีสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้น ค้ำครองภาระหนี้สินได้มากน้อยเพียงใด อัตราส่วนที่ใช้มีดังนี้

$$3.1 \text{ อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวมต่อหนี้สินรวม} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{หนี้สินรวม}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่า เจ้าหนี้จะได้รับความปลอดภัยจากสินทรัพย์ของกิจการเป็นกี่เท่า หรือจะได้รับความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

$$3.2 \text{ อัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาวต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ}$$

$$= \frac{\text{เงินกู้ยืมระยะยาว}}{\text{ส่วนของผู้เจ้าของ}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่า ในบรรดาสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ เจ้าหนี้ระยะยาวและผู้เป็นเจ้าของมีส่วนได้เสียฝ่ายละเท่าใด

การคำนวณและวิเคราะห์อัตราส่วน

ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณได้มาจาก งบดุลและงบกำไรขาดทุนของชุมนุมสหกรณ์ระหว่างปี 2523-2525 การคำนวณจะใช้ข้อมูลดังกล่าวแทนค่าลงในสูตรข้างต้น ผลที่ได้จากการคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.15 และจากตารางเดียวกันนี้จะทำการพิจารณาต่อไปโดยการเปรียบเทียบ สมรรถภาพในการหารายได้ สภาพคล่องและความมีเสถียรภาพทางการเงินของชุมนุมสหกรณ์ว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร แต่เนื่องจากในปี 2523 ชุมชนสหกรณ์ยังไม่ได้ประกอบธุรกิจโรงสี ดังนั้นจึงไม่สามารถนำอัตราส่วนของปี 2523 มาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของปี 2524 และ 2525 ได้ เพราะจะเป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ฐานหรือสถานะที่แตกต่างกัน และจะทำให้ผลสรุปที่ได้รับจากการวิเคราะห์ไม่เหมาะสมหรือตรงกับความ เป็นจริง

เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพในการหารายได้ของปี 2524 กับปี 2525 จะเห็นได้ชัดเจนว่า สมรรถภาพในการหารายได้ของปี 2525 ดีกว่าปี 2524 มากไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตาม ทั้งนี้ เพราะชุมนุมสหกรณ์มีผลขาดทุนใน 2524 แต่มีกำไรในปี 2525 แต่หากพิจารณาถึงอัตราส่วนแต่ละชนิดในปี 2525 แล้วจะพบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ชุมชนสหกรณ์มีอัตราส่วนกำไรสุทธิ-

ตารางที่ 5.15

ตารางแสดงอัตราส่วนผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของ
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

	2525	2524	2523
<u>สมรรถภาพในการหารายได้</u>			
กำไรสุทธิ/ขาย	0.033	(0.987)	
อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์	0.007	(0.068)	
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	0.029	(0.272)	
อัตราผลตอบแทนของเงินทุนถาวร	0.041	(0.047)	
อัตราค้ำหนี้	1.444	0.200	
<u>ความมีสภาพคล่อง</u>			
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน	1.810	3.508	1.769
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว	1.792	3.508	1.769
<u>ความมีเสถียรภาพ</u>			
อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวม/หนี้สินรวม	1.311	1.330	1.758
อัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาว/ส่วนของผู้ถือหุ้น	2.873	2.957	1.200

หมายเหตุ การคำนวณแสดงไว้ในหน้า 113

บัญชีงบการเงินการเกษตรจังหวัดราชบุรี ภาค
งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม

สินทรัพย์	2525	2524	2523
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	510,493.69	16,161.81	2,611.38
ลูกหนี้		264,559	266,000
ลูกหนี้เงินยืมภาคกลาง			
ลูกหนี้การค้า	16,860		
สินค้าคงเหลือ	6,440		
วัสดุคงเหลือ	940	940	
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	114,730		
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	649,463.69	281,660.81	268,611.38
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์			
ที่ดิน	597,164	597,164	574,500
โรงกลุ่มและเครื่องจักรอุปกรณ์ล้ายาว (คู่ทรี)	3,116,822.50	3,196,775	2,058,250
อุปกรณ์สำนักงาน (คู่ทรี)	29,803.27	15,531.33	1,299.50
รวมที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	3,743,789.77	3,809,470.33	2,634,049.50
สินทรัพย์อื่น	10,000	4,000	
รวมสินทรัพย์	4,403,253.46	4,095,131.14	2,902,660.88
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้การค้า	161,820		
เงินกู้ยืม	100,000		
เงินยืมภาค		30,000	150,000
ค่าจ้างคืนนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	6,157	6,157	1,157
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	90,885.56	44,135.21	755.55
รวมหนี้สินหมุนเวียน	358,862.56	80,292.21	151,912.55
เงินกู้ยืมระยะยาว	3,000,000	3,000,000	1,500,000
รวมหนี้สิน	3,358,862.56	3,080,292.21	1,651,912.55
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น			
ทุนจดทะเบียน			
หุ้นสามัญ 108,700 หุ้น ๆ ละ 100 บาท			
หุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้ว 1,087,000 บาท			
หุ้นสามัญ 108,700 หุ้น ๆ ละ 100 บาท	1,087,000	1,087,000	1,047,000
กำไรสะสม			
ขาดทุนแล้ว			
สำรองความข้อบังคับและระเบียบ	90,000	90,000	21,981.01
ยังไม่ได้จัดสรร	(132,609.10)	(162,161.07)	181,767.32
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	1,044,390.90	1,014,838.93	1,250,748.33
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	4,403,253.46	4,095,131.14	2,902,660.88

การคำนวณหาอัตราส่วน

	2525		2524		2523	
ความสามารถในการหารายได้						
กำไรสุทธิ/ขาย	$\frac{29,551.97}{898,247}$	= 0.033	$\frac{(275,909.40)}{279,796}$	= (0.987)		
อัตราผลตอบแทนการไปสินทรัพย์	$\frac{29,551.97}{4,403,253.46}$	= 0.007	$\frac{(275,909.40)}{4,095,131.14}$	= (0.068)		
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	$\frac{29,551.97}{1,044,390.90}$	= 0.029	$\frac{(275,909.40)}{1,014,838.93}$	= (0.272)		
อัตราผลตอบแทนของเงินทุนถาวร	$\frac{29,551.97+135,161.11}{3,000,000+1,044,390.90}$	= 0.041	$\frac{(275,909.40)+90,000}{3,000,000+1,014,838.93}$	= (0.047)		
อัตราหมุนหนี้	$\frac{29,551.97+381,855.56}{150,000+135,000}$	= 1.444	$\frac{(275,909.40)+302,879.17}{135,000}$	= 0.200		
ความมีสภาพคล่อง						
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน	$\frac{649,463.69}{358,862.56}$	= 1.810	$\frac{281,660.81}{80,292.21}$	= 3.508	$\frac{268,611.38}{151,912.55}$	= 1.769
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว	$\frac{649,463.69-6,440}{358,862.56}$	= 1.792	$\frac{281,660.81}{80,292.21}$	= 3.508	$\frac{268,611.38}{151,912.55}$	= 1.769
ความมีเสถียรภาพ						
อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวมต่อหนี้สินรวม	$\frac{4,403,253.46}{3,358,862.56}$	= 1.311	$\frac{4,095,131.14}{3,080,292.21}$	= 1.330	$\frac{2,902,660.88}{1,651,912.55}$	= 1.758
อัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาวต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	$\frac{3,000,000}{1,044,390.90}$	= 2.873	$\frac{3,000,000}{1,014,838.93}$	= 2.957	$\frac{1,500,000}{1,250,748.33}$	= 1.200

หมายเหตุ ตัวเลขข้างต้นนำมาจากตารางที่ 5.14 หน้า 106 และ งบทด หน้า 112

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่อชาย เท่ากับ 0.033 ซึ่งหมายถึงว่า ชุมชนสหกรณ์สามารถทำกำไรได้ 33 บาทต่อยอดขาย 1,000 บาท หรือในอัตราร้อยละ 3.3 เท่านั้น อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 0.007 หรืออีกนัยหนึ่งคือ ชุมชนสหกรณ์สามารถนำสินทรัพย์ทั้งหมด 1,000 บาทไปใช้เพื่อก่อให้เกิดกำไรได้เพียง 7 บาท หรือในอัตราร้อยละ 0.70 ซึ่งสอดคล้องในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำเช่นกัน อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ มีค่าเท่ากับ 0.029 หมายถึงผู้เป็นเจ้าของจะได้รับผลตอบแทนจากเงินทุนที่นำมาลงไว้ในกิจการเพียงร้อยละ 2.90 หรือชุมชนสหกรณ์สามารถนำเงินลงทุนของผู้เป็นเจ้าของจำนวน 1,000 บาท ไปใช้เพื่อก่อให้เกิดกำไรได้เพียง 29 บาท เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากประจำที่ธนาคารให้แก่ลูกค้ามาก อัตราผลตอบแทนต่อเงินทุนถาวร มีค่าเท่ากับ 0.041 หมายถึง ชุมชนสหกรณ์สามารถนำเงินทุนของผู้เป็นเจ้าของและของเจ้าหน้าที่ระยะยาวไปใช้เพื่อก่อให้เกิดกำไรได้เพียงร้อยละ 4.10 หรือเงินลงทุน 1,000 บาท ทำให้เกิดกำไรได้เพียง 41 บาทเท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเช่นกัน ส่วนอัตราคุ้มหนี้ มีค่าเท่ากับ 1.444 หมายความว่า ชุมชนสหกรณ์มีกำไรที่จะนำมาชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ได้ 1.444 เท่า ซึ่งแสดงว่าชุมชนสหกรณ์มีความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในแต่ละปีได้ดีและดีกว่าในปี 2524

ดังนั้นหากพิจารณาถึงแนวโน้มของความสามารถในการหารายได้ของชุมชนสหกรณ์แล้วสรุปได้ว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปีก่อนมาก แต่หากพิจารณาถึงอัตราส่วนที่คำนวณได้ในแต่ละด้านก็ยังคงอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

ในด้านสภาพคล่อง สัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร โดยเฉพาะในปี 2524 มีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนสูงถึง 3.508 และสูงกว่าอัตราเงินทุนหมุนเวียนของปี 2525 ซึ่งมีเพียง 1.810 เท่านั้น แต่หากพิจารณาถึงส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียนแล้วปี 2525 จะมีส่วนประกอบที่ดีกว่าปี 2524 กล่าวคือมีเงินสดเป็นส่วนประกอบถึงร้อยละ 79 ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมดในขณะที่ปี 2524 มีเงินสดเป็นส่วนประกอบเพียงร้อยละ 6 ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมดเท่านั้น

ส่วนในด้านเสถียรภาพหรือความมั่นคงทางการเงินที่มีต่อเจ้าหน้าที่ระยะยาวและผู้เป็นเจ้าของ ก็สอดคล้องในเกณฑ์ที่ดีเช่นเดียวกัน อัตราส่วนของทั้ง 2 ปีอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก โดยอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวมกับหนี้สินรวม มีเฉลี่ยประมาณ 1.320 บ่งชี้ว่าเจ้าหนี้ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือกรมส่งเสริมสหกรณ์และ ธกส. จะได้รับความปลอดภัยพอสมควร เพราะหากชุมชนสหกรณ์ประสบความยุ่งยากในการดำเนินงานและการเงิน ชุมชนสหกรณ์ก็ยังมีสินทรัพย์มาชดเชยให้กับ-

เจ้าหน้าที่ทั้งหมดและยังคงมีเงินเหลืออีกร้อยละ 32 ส่วนอัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาว กับส่วนของผู้เป็นเจ้าของมีอัตราที่สูงเกินไป คือมีเฉลี่ยประมาณ 2.915 อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ ใช้เงินจากบุคคลนอกมาลงทุนในสินทรัพย์มากกว่าของตนเองถึง 1.915 เท่า

การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทน

การศึกษาข้างต้นเป็นเพียงการดูแนวโน้มของความสามารถในการหารายได้ และฐานะทางการเงินของผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ เท่านั้น ซึ่งนับว่ายังไม่ได้ให้ข้อสังเกตที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงต้องมีการนำอัตราส่วนดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับอัตราส่วนที่ได้จากการประมาณการ รายได้และค่าใช้จ่าย ตามแผนงานที่กำหนดขึ้นไว้เดิม* เพื่อให้ได้ข้อสังเกตที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานเพราะได้เข้าร่วมกับโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อฯ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงประมาณการจากแผนงานเดิมให้เป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการใหม่ แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบ รายละเอียดการปรับปรุงปรากฏตามตารางที่ 5.16 และ 5.17 และ 5.18

จากตารางที่ 5.19 แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบอัตราส่วนของผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของการประมาณการก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงให้เป็นไปตามเงื่อนไขใหม่แล้ว ตารางดังกล่าวมีแสดงให้เห็นว่าในปี 2524 ผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ มีอัตราส่วนของผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าอัตราส่วนของการประมาณการก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงในทุก ๆ ด้าน ส่วนในปี 2525 อัตราส่วนของการดำเนินงานจริงดีขึ้นจากปีก่อน แต่ยังคงต่ำกว่าอัตราส่วนที่ได้จากการประมาณการทั้ง 2 กรณี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ สัปรสสภาพข้าวน้อยเกินไปเพราะไม่สามารถกำหนดปริมาณข้าวเปลือกเพื่อสัปรสสภาพได้ ซึ่งทำให้มีกำไรและผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้เป็นการวิเคราะห์ในเชิงเริ่มต้นโครงการ ดังนั้นจึงอาจจะมีข้อบกพร่องและขาดความพร้อมในการดำเนินงานของผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ อยู่บ้าง แต่หากผู้ชุมนุมสหกรณ์ฯ ได้มีการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการที่มีอยู่ลงได้ และในขณะเดียวกันก็พยายามเพิ่มปริมาณ

*ประมาณการรายได้ ค่าใช้จ่าย จากแผนงานเดิมดูได้จากตารางที่ 2.5 และ 2.6

ประมาณการรายได้และค่าใช้จ่ายของชุมนุมสหกรณ์ฯหลังจากปรับปรุงให้
เป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการเชื่อมโยงสินค้า

	2525	2524	2523
รายได้			
รายได้ตามโครงการ	2,454,647	2,454,647	931,073
รายได้อื่น	30,000	10,000	10,000
รวมรายได้	2,484,647	2,464,647	941,073
ค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายตามโครงการ			
ต้นทุนโรงสี			
ค่าแรงทางตรง	150,800	150,800	57,200
ค่าแรงทางอ้อม	341,724	341,724	118,196
ค่าใช้จ่ายของโรงสี	127,300	127,300	46,300
ค่าเสื่อมราคาโรงสี	246,700	246,700	246,700
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร	1,115,112	1,115,112	422,627
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์อื่น	37,650	37,650	37,650
ดอกเบี้ยเงินกู้ รกส.	105,000	105,000	52,500
ดอกเบี้ยเงินกู้กรมส่งเสริมสหกรณ์	110,000	110,000	30,000
รวม รวมค่าใช้จ่าย	2,234,286	2,234,286	1,011,173
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย	250,361	230,361	(70,100)

หมายเหตุ น้าตารางที่ 2.5 หน้า 21 มาปรับปรุงรายการดังต่อไปนี้ *

1. รายได้ตามโครงการคิดเฉพาะ รายได้ที่เกิดจากการขาย ปลายข้าว ฮีทรี
ข้าวขาว และข้าวกล้องเท่านั้น
2. ค่าใช้จ่ายตามโครงการ - ต้นทุนของโรงสี หักค่าข้าวเปลือกออกทั้งจำนวน
- ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร หักค่าขนส่งออก
ส่วนรายการอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวข้างต้นคงแสดงจำนวนเท่าเดิม

ตารางที่ 5.17

งบแสดงฐานะการเงินของศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการ

การเชื่อมโยงสินเชื่อฯ สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม

สินทรัพย์	2525	2524	2523
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	492,620.01	5,499.01	1,500.01
อุปกรณ์การค้า	832,000	832,000	309,388
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	1,324,620.01	837,499.01	310,888.01
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์			
ที่ดิน	449,400	449,400	449,400
สิ่งปลูกสร้าง (สุทธิ)	60,000	70,000	80,000
เครื่องจักรและอุปกรณ์ (สุทธิ)	2,959,900	3,206,600	3,453,300
ยานพาหนะ (สุทธิ)	175,000	200,000	225,000
อุปกรณ์สำนักงาน (สุทธิ)	18,550	21,200	23,850
รวมที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	3,662,850	3,947,200	4,231,550
รวมสินทรัพย์	4,987,470.01	4,784,699.01	4,542,438.01
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น			
หนี้สินหมุนเวียน			
เงินกู้ยืมถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	150,000		
รวมหนี้สินหมุนเวียน	150,000		
เงินกู้ยืมระยะยาว			
รถล.	1,350,000	1,500,000	1,500,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	1,500,000	1,500,000	1,500,000
รวมหนี้สิน	3,000,000	3,000,000	3,000,000
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น			
ทุนจดทะเบียน			
หุ้นสามัญ 162,440 หุ้นๆละ 100 บาท			
1,624,400 บาท			
หุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้ว			
หุ้นสามัญ 162,440 หุ้นๆละ 100บาท	1,624,400	1,604,400	1,589,400
กำไรสะสม			
ขาดทุนแล้ว			
สำรองตามข้อบังคับและระเบียบอื่น	50,386	25,350	2,314
ยังไม่ได้ขาดทุน	312,684.01	154,949.01	(49,275.99)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	1,987,470.01	1,784,699.01	1,542,438.01
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	4,987,470.01	4,784,699.01	4,542,438.01

ตารางที่ 5.18

ตารางแสดงอัตราส่วนในด้านต่าง ๆ ของชุมชนสหกรณ์ฯหลังจากปรับปรุง
ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการเชื่อมโยงสินค้า

	2525	2524	2523
<u>สมรรถภาพในการหารายได้</u>			
กำไรสุทธิ/ขาย	0.102	0.094	(0.075)
อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์	0.050	0.048	(0.015)
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	0.126	0.129	(0.045)
อัตราผลตอบแทนของเงินทุนถาวร	0.096	0.093	0.003
อัตราค้ำหนี้	1.465	2.394	0.997
<u>ความมีสภาพคล่อง</u>			
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน	8.831		
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว	8.831		
<u>ความมีเสถียรภาพ</u>			
อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวมต่อหนี้สินรวม	1.662	1.595	1.514
อัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาวต่อส่วน ของผู้เป็นเจ้าของ	1.434	1.681	1.945

ตารางที่ 5.19

ตารางแสดงอัตราส่วนผลการดำเนินงานเปรียบเทียบของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

	2525			2524			2523		
	เกิดขึ้นจริง	ปรับปรุง	แผนงานเดิม	เกิดขึ้นจริง	ปรับปรุง	แผนงานเดิม	เกิดขึ้นจริง	ปรับปรุง	แผนงานเดิม
ความสามารถในการหารายได้									
กำไรสุทธิ/ขาย	0.033	0.102	0.019	(0.987)	0.094	0.018	(0.075)		0.006
อัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์	0.007	0.050	0.096	(0.068)	0.048	0.098	(0.015)		0.013
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	0.029	0.126	0.202	(0.272)	0.129	0.231	(0.045)		0.037
อัตราผลตอบแทนของเงินทุนถาวร	0.041	0.096	0.140	(0.047)	0.093	0.143	0.003		0.031
อัตราคูนหนี้	1.444	1.465	2.221	0.200	2.394	2.166	0.997		1.610
ความมีสภาพคล่อง									
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน	1.810	8.831	11.957	3.508		8.298	1.769		
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว	1.792	8.831	11.954	3.508		8.298	1.769		
ความมีเสถียรภาพ									
อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์รวมต่อหนี้สินรวม	1.311	1.662	1.914	1.330	1.595	1.730	1.758	1.514	1.558
อัตราส่วนระหว่างเงินกู้ยืมระยะยาวต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	2.873	1.434	1.036	2.957	1.681	1.300	1.200	1.945	1.793

- หมายเหตุ
1. อัตราส่วนของผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง นำมาจากตารางที่ 5.15 หน้า 111
 2. อัตราส่วนของผลการดำเนินงานตามแผนงานเดิมที่ปรับปรุงให้เป็นไปตามเงื่อนไข ของโครงการเชื่อมโยงสินค้า นำมาจากตารางที่ 5.18 หน้า 118
 3. อัตราส่วนผลการดำเนินงานตามแผนงานเดิม นำมาจากตารางที่ 2.8 หน้า 27

ธุรกิจและขยายออกไปให้กว้างขวางขึ้น ก็เชื่อแน่ว่าชุมนุมสหกรณ์ฯ คงจะมีอัตราผลตอบแทนที่เป็นที่น่าพอใจได้

จากการพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสร้าง โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตร สหวิตราบุรี จำกัด ได้ผลสรุปว่า อัตราผลตอบแทนดังกล่าวไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะอัตราผลตอบแทนนั้นอยู่ในเกณฑ์ต่ำและต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังไว้

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า ผลตอบแทนจากการดำเนินงานในรูปแบบของสหกรณ์นั้น จะใช้กำไรที่เป็นตัวเลขทางบัญชีมาวัดผลการดำเนินงานในส่วนรวมทั้งหมดไม่ได้ ทั้งนี้เพราะสหกรณ์เป็นสถาบันที่ได้ดำเนินงานเพื่อแสวงหากำไรอย่างสถาปนารุทกิจเอกชนทั่วไป สถาบันสหกรณ์อาจยอมขาดทุนหรือยอมเสมอตัว เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์ ดังนั้นหากในปีใดสถาบันสหกรณ์ประสบผลขาดทุนหรือมีกำไรเพียง เล็กน้อยในขณะที่สมาชิกมีความเป็นอยู่และมีรายได้ดีขึ้น ก็นับว่าในปีนั้นสถาบันสหกรณ์ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจแล้ว เช่นเดียวกับชุมนุมสหกรณ์ฯ ที่ได้ดำเนินงานช่วยเหลือสมาชิกในท้องถิ่นให้สามารถขยายข้าวเปลือกได้ในราคาที่เป็นธรรม ผลประโยชน์จึงตกอยู่กับสมาชิกและในขณะเดียวกันก็สามารถสนองนโยบายของรัฐบาลด้วย

ผลตอบแทนที่สหกรณ์การเกษตรและสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์

เมื่อได้ศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนและผลตอบแทนที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ เจ้าของโรงสีได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าแล้ว ต่อไปนี้จึงทำการศึกษาในส่วนของสหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวเปลือกส่งมอบโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ และสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเหล่านั้น ว่าจะได้รับผลตอบแทนอย่างไรและเป็นที่น่าพอใจหรือไม่

สหกรณ์การเกษตร

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ว่า สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าจะได้รับคำตอบแทนจาก ชลท. เป็นค่ารวบรวมข้าวเปลือกในอัตราตันละ 60 บาท กับเงินชดเชยค่าดูแลและเก็บรักษาข้าวเปลือกในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าข้าวเปลือกที่รวบรวมได้ ดังนั้นในการศึกษาถึงผลตอบแทนของสหกรณ์การเกษตรจะใช้วิธีการเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ผิ-

ความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกับการรวบรวมข้าวเปลือกให้โครงการ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาในเบื้องต้น โดยอาศัยข้อมูลซึ่งส่วนหนึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการรับซื้อและรวบรวมข้าวเปลือกให้โครงการ เช่น ประธานสหกรณ์การเกษตร ต่าง ๆ พนักงานของสหกรณ์การเกษตร และเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และอีกส่วนหนึ่ง ได้มาจากงบกำไรขาดทุนของสหกรณ์การเกษตรบางแห่งและสหกรณ์การเกษตรโพธาราม เป็นตัว- อย่างในการพิจารณาและเป็นตัวแทนของสหกรณ์การเกษตรอื่นที่เข้าร่วมโครงการและรวบรวม ข้าวเปลือกป้อนโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าสหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวเปลือกป้อน โรงสี มีค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายโดยตรง ประกอบด้วย

1.1 ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก หมายถึง ค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

1.1.1 ค่าเบี่ยงเบี่ยงกรรมการ หมายถึงค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์การเกษตร

จ่ายให้แก่กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพและกำหนดชนิดของข้าวเปลือกที่รับซื้อ ซึ่งจะแต่งตั้งกรรมการ 2 คนต่อการตรวจรับซื้อข้าวเปลือกในแต่ละครั้ง การจ่ายค่าเบี่ยงเบี่ยง กรรมการนี้อาจกระทำได้ 2 วิธีคือ วิธีแรก ใช้วิธีการเหมาจ่ายตามจำนวนเกวียนหรือตันของข้าวเปลือกที่รับซื้อ โดยจะเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าตรวจสอบข้าวให้แก่กรรมการในอัตราตันละ 10 บาท ส่วนวิธีที่สอง ใช้วิธีการจ่ายตามจำนวนวันที่ทำการตรวจสอบรับซื้อข้าวเปลือก โดยวิธีนี้สหกรณ์การเกษตรจะต้องจ่ายค่าเบี่ยงเบี่ยงให้แก่กรรมการคนละ 50 บาทต่อวันที่มีการรับซื้อ ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนี้จึงผันแปรไปตามจำนวนวันที่มีการรับซื้อข้าวเปลือก กล่าวคือถ้ามีการรับซื้อโดยใช้ระยะเวลาหลายวัน สหกรณ์การเกษตรก็ต้องเสียค่าเบี่ยงเบี่ยงกรรมการเพิ่มขึ้น การคำนวณหา ค่าเบี่ยงเบี่ยงกรรมการเฉลี่ยต่อตันจะทำได้โดยการนำจำนวนข้าวเปลือก (ตัน) ที่สหกรณ์การเกษตร รวบรวมไปหารจำนวนเงินค่าเบี่ยงเบี่ยงกรรมการทั้งหมดที่เกิดขึ้นในปีการผลิตเดียวกัน ซึ่งตามวิธี นี้จะได้อัตราที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่รวบรวมหรือรับซื้อ เช่นสหกรณ์การเกษตร โพธาราม ใช้เวลาในการรวบรวมทั้งสิ้นในปีการผลิต 2524/2525 จำนวน 65 วัน และใช้กรรมการตรวจสอบข้าว 2 คนจะมีค่าใช้จ่ายนี้เท่ากับ 10.73 บาทต่อตัน* สหกรณ์การเกษตรบ้านโป่ง

*คำนวณมาจาก $2 \times 50 \times 65 / 605.97 = 10.73$ บาท/ตัน

ปริมาณข้าวเปลือกจำนวน 605.97 ตัน นำมาจากตารางที่ 3.6 หน้า 47

ใช้เวลารวบรวมในปีการผลิตเดียวกันจำนวน 20 วันและใช้กรรมการ 2 คนจะมีค่าใช้จ่ายมีต้นละ 9.10 บาท* เป็นต้น ดังนั้นเมื่อเฉลี่ยค่าใช้จ่ายประเภทนี้แล้วจะได้ประมาณต้นละ 9.92 บาท ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5.20

1.1.2 ค่าใช้จ่ายในการขังน้ำหนักข้าว หมายถึง ค่าจ้างกรรมกรแบกขนข้าวเปลือกไปยังน้ำหนักที่เครื่องชั่งข้าว ค่าใช้จ่ายนี้จะอยู่ในอัตราเดียวกันสำหรับทุกสหกรณ์ คือ 2 บาทต่อข้าวเปลือก 1 ตัน

1.1.3 ค่าจ้างกรรมกรแบกขนข้าวเปลือก ขึ้น-ลง ฉาง ค่าจ้างนี้จะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ แต่จะอยู่ระหว่าง 1-1.50 บาทต่อข้าวเปลือก 1 กระสอบต่อเที่ยวขึ้นหรือเที่ยวลง ข้าวเปลือก 1 ตันบรรจุได้ประมาณ 15 กระสอบ ดังนั้นสหกรณ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างกรรมกรแบกขนข้าวเปลือกประมาณ ต้นละ 37.50 บาท ดังปรากฏตามตารางที่ 5.20

1.1.4 ค่าจ้างโกยข้าวเปลือกบรรจุกระสอบ ค่าใช้จ่ายนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์การเกษตรต้องการส่งมอบข้าวเปลือกให้กับโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ อัตราค่าจ้างจะอยู่ในระดับเดียวกันคือ 10 บาทต่อข้าวเปลือก 1 ตัน

จากตารางที่ 5.20 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์จะมีค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก 59.92 บาทต่อตัน ค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนสูงสุดคือ ค่าจ้างกรรมกรแบกขนข้าวเปลือกขึ้นลงฉางจำนวน 37.50 บาทต่อตัน รองลงมาได้แก่ ค่าโกยข้าวเปลือกบรรจุกระสอบมีจำนวน 10 บาทต่อตัน และค่าเบี่ยงเบนกรรมการจำนวน 9.92 บาทต่อตัน ส่วนค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายในการขังน้ำหนักข้าวซึ่งมีจำนวน 2 บาทต่อตัน

1.2 ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก ในแต่ละปีสหกรณ์การเกษตรจะมีค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกเป็นค่าจ้างคนยามเฝ้าฉาง และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ค่าทำท่อระบายอากาศให้ข้าวเปลือก ค่าจ้างคนยามจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสหกรณ์ ซึ่งคนยามนี้มักจะเป็นลูกจ้างประจำของสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่ง และได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือนโดย

*คำนวณมาจาก $2 \times 50 \times 20 / 219.78 = 9.10$ บาท/ตัน

ปริมาณข้าวเปลือกที่รวบรวม จำนวน 219.78 ตัน นำมาจากตารางที่ 3.6

มีระดับของเงินเดือนอยู่ระหว่าง 700-1,500 บาท ดังนั้นหากต้องการหาค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อเกวียนจะทำได้โดยการนำจำนวนข้าวเปลือกของแต่ละสหกรณ์รวบรวมไปหารจำนวนเงินค่าจ้างของคณายนันทั้งปีที่เกิดขึ้นในปีการผลิตเดียวกัน แต่ตามตารางที่ 5.20 เป็นการคำนวณหาค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกของสหกรณ์การเกษตรทุกสหกรณ์ที่รวบรวมข้าวส่งโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ ดังนั้นจึงต้องใช้จำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยของแต่ละสหกรณ์รวบรวมได้ไปหารค่าจ้างคณายนันเฉลี่ยทั้งปี ผลของการคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.20 คือ สหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวจะมีค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา 39.27 บาทต่อตัน

1.3 ค่าสูญเสียเนื่องจากข้าวยุบตัวและสิ่งเสียน ค่าใช้จ่ายนี้จะอยู่ในลักษณะของค่าปรับ กล่าวคือ หากสหกรณ์การเกษตรส่งมอบข้าวเปลือกโดยไม่ได้ยัดสิ่งเสียน (เช่น ฟาง ดิน ฯลฯ) ให้หมดไปหรือคงเหลืออยู่ในอัตราที่ ยลท.กำหนด และโรงสีตรวจพบ สหกรณ์การเกษตรนั้นจะต้องเสียค่าปรับให้แก่ ยลท. ในอัตราตันละ 20 บาท แต่ในทางปฏิบัติสหกรณ์การเกษตรสามารถทำความเข้าใจตกลงกับโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ได้ ดังนั้นจึงไม่ต้องเสียค่าปรับดังกล่าว แต่ชุมนุมสหกรณ์ฯ จะขอหักน้ำหนักของข้าวเปลือกที่ได้รับมอบจากสหกรณ์การเกษตรทุกครั้งในอัตราตันละ 10 กิโลกรัม หรือร้อยละ 1 ของน้ำหนักข้าวเปลือกเป็นการแลกเปลี่ยน ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายนี้ เท่ากับ จำนวนข้าวเปลือกที่หักคูณด้วยราคาของข้าวเปลือกที่ส่งมอบและหากคิดเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อตันจะมีมูลค่าประมาณตันละ 36 บาท การคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.20

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม ข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์หามาจากงบกำไรขาดทุนปี 2525 ของสหกรณ์การเกษตรบางแพ และสหกรณ์การเกษตรโพธาราม ทั้งนี้เพราะสหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 นี้ เป็นสหกรณ์ที่รวบรวมข้าวป้อนโรงสีของชุมนุมสหกรณ์มากที่สุด ค่าใช้จ่ายทางอ้อมประกอบด้วย

2.1 ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างฉาง

2.2 ค่าเสื่อมราคาฉาง

ตารางที่ 5.21 หน้า 125 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรบางแพมีค่าใช้จ่ายทางอ้อม 79.10 บาทต่อตัน ส่วนสหกรณ์การเกษตรโพธารามมีค่าใช้จ่ายทางอ้อม 72.04 บาทต่อตัน และเมื่อเฉลี่ยแล้วปรากฏว่ามีค่าใช้จ่ายทางอ้อม 75.57 บาทต่อตัน

ตารางที่ 5.22 เป็นตารางที่แสดงให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการ

ตารางที่ 5.20

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายโดยตรงของสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ที่รวบรวมข้าวเปลือกป้อน
โรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า

ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก/ตัน		ค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง ต้นละ-ต้นละ		เฉลี่ยต้นละ		
ค่าเบี้ยเลี้ยงกรรมการ		9.10-10.73		9.92		
ค่าใช้จ่ายในการชั่งน้ำหนักข้าว		2		2		
ค่าจ้างกรรมกรแบกขนข้าวเปลือก ยืน-ลงฉาง		30-45		37.50		
ค่าจ้างโกยข้าวเปลือกบรรจุกระสอบ		10		10		
รวมค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก				59.42		
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ข้าวเปลือก/ตัน	อัตราเงินเดือน อยู่ระหว่าง	เงินเดือนรวมทั้งปี อยู่ระหว่าง	เฉลี่ยปีละ	จำนวนข้าวเปลือก ที่ทุกสักรวบรวม ทั้งปี (ตัน)	จำนวน สัก.	เฉลี่ยสัก รวบรวม แห่งละ
ค่าจ้างคนยามเฝ้าฉาง	700-1,500	8,400-18,000	13,200	3,697.34	11	336.12
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก/ตัน		= $\frac{\text{ค่าจ้างคนยามเฉลี่ยทั้งปี}}{\text{จำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยที่แต่ละสัก.รวบรวม}}$				
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก		= $\frac{13,200}{336.12} = 39.27$ บาท/ตัน				
อัตราข้าวเปลือกที่ ถูกหัก ร้อยละ	ข้าวเปลือกถูกหักต้นละ	ราคาข้าวเปลือกที่สัก. รวบรวมอยู่ระหว่าง ต้นละ	ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ย** ต้นละ			
1	1/100 = 0.01 ต้น	3,450-3,750	3,600			
ค่าสูญเสียเนื่องจากข้าวบูบตัวและสิ่งเจือปน		= จำนวนข้าวเปลือกที่ถูกหัก × ราคาข้าวเปลือก				
ค่าสูญเสียเนื่องจากข้าวบูบตัวและสิ่งเจือปน		= 0.01 × 3,600 = 36 บาท/ตัน				

หมายเหตุ *สัก. หมายถึง สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอต่าง ๆ ที่รวบรวมข้าวส่งโรงสีของ
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

**ราคาข้าวเปลือกเป็นราคาเริ่มต้นของการรับซื้อ ข้าวเปลือกชนิด 5-25% ในปีการ

ผลิต 2524/2525

ตารางที่ 5.21

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายทางอ้อมของสหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวเปลือกให้ชุมชนสหกรณ์ฯ

ค่าใช้จ่าย	สหกรณ์การเกษตร	
	บางแพ	โพธาราม
ดอกเบี้ยเงินกู้สร้างฉาง	5,438	7,733
ค่าเสื่อมราคาฉาง	50,390	35,921
รวมค่าใช้จ่ายทางอ้อม	55,828	43,654
จำนวนข้าวเปลือกที่รวบรวม (ตัน)	705.77	605.97
ค่าใช้จ่ายทางอ้อมเฉลี่ย/ตัน (บาท)	79.10	72.04
$\text{ค่าใช้จ่ายทางอ้อม} = \frac{79.10 + 72.04}{2} = 75.57 \text{ บาท/ตัน}$		

หมายเหตุ จำนวนข้าวเปลือกที่รวบรวม นำมาจากตารางที่ 3.6 หน้า 47

ตารางที่ 5.22

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือกตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า

	บาท/ตัน	%
<u>ค่าใช้จ่ายโดยตรง</u>		
ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก	59.42	28.26
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก	39.27	18.68
ค่าสูญเสียเนื่องจากข้าวบูบตัวและสิ่งเจือปน	36.00	17.12
รวมค่าใช้จ่ายโดยตรง	134.69	64.06
<u>ค่าใช้จ่ายทางอ้อม</u>	75.57	35.94
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	210.26	100

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายโดยตรง นำมาจากตารางที่ 5.20 หน้า 124

ค่าใช้จ่ายทางอ้อม นำมาจากตารางที่ 5.21

รวบรวมข้าวเปลือกให้โครงการ ซึ่งมีจำนวน 210.26 บาทต่อตัน ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายโดยตรง 134.69 บาทต่อตันหรือร้อยละ 64.06 ของค่าใช้จ่ายรวม เป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อม 75.57 บาทต่อตัน หรือร้อยละ 35.94 ของค่าใช้จ่ายรวม

ส่วนรายได้ที่ได้รับเป็นค่าตอบแทนการรวบรวมข้าวให้โครงการประกอบด้วย

1. รายได้ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก สหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ จะได้รับในอัตราตันละ 60 บาท
2. รายได้เป็นค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก สหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ จะได้รับรายได้ประเภทนี้ในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าข้าวเปลือกที่รวบรวมได้ ดังนั้นหากต้องการทราบรายได้ประเภทนี้เฉลี่ยต่อตัน จะหาได้โดยการนำอัตราร้อยละดังกล่าวมาคูณกับราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อตัน ซึ่งจะได้ประมาณตันละ 50.40 บาท ($1.4/100 \times 3,600 = 50.40$)

ตารางที่ 5.23 เป็นตารางที่แสดงการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวมข้าวเปลือกให้โครงการ ซึ่งปรากฏว่าสหกรณ์การเกษตรจะมีกำไรขั้นต้นจากการรวบรวมข้าวเปลือกตันละ 0.58 บาท และขาดทุนขั้นต้นจากการเก็บรักษา 24.87 บาทต่อตัน เมื่อรวมรายได้ค่าใช้จ่ายในทุก ๆ ด้าน ปรากฏว่าจะมีผลขาดทุนสุทธิสูงถึง 99.86 บาทต่อตัน ฉะนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ จะประสบผลขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว

แม้ว่าจากการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรจะประสบผลขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อฯ แต่มีข้อสงสัยว่าสหกรณ์การเกษตรจะไม่สามารถรับประโยชน์ใด ๆ จากการเข้าร่วมโครงการเลย ทั้งนี้เพราะยังมีประโยชน์อย่างอื่นที่สหกรณ์การเกษตรสามารถได้รับได้โดยทางอ้อม ประโยชน์ดังกล่าวนี้ไม่สามารถคำนวณมูลค่าออกมาในรูปของตัวเงินได้ ซึ่งได้แก่

1. ความเสี่ยงในการดำเนินงาน สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อฯ จะมีความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการรวบรวมข้าวเปลือกน้อยกว่าสหกรณ์การเกษตรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งอาจจะสรุปได้ดังตารางที่ 5.24 หน้า 128

ตารางที่ 5.23

ตารางแสดงการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตร
ที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า

	บาท/ตัน
รายได้ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก	60.00
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายโดยตรงในการรวบรวมข้าวเปลือก	59.42
กำไรขั้นต้นจากการรวบรวมข้าวเปลือก	0.58
รายได้ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก	50.40
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก	39.27
ค่าสูญเสียเนื่องจากข้าวบูบัวและสิ่ง เฝื่อนปน	36.00
ขาดทุนขั้นต้นจากการเก็บรักษาข้าวเปลือก	(24.87)
รวมขาดทุนขั้นต้นจากการ เข้าร่วมโครงการ เชื่อมโยงสินค้า	(24.29)
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายโดยอ้อม	75.57
ขาดทุนสุทธิจากการ เข้าร่วมโครงการ เชื่อมโยงสินค้า	(99.86)

- หมายเหตุ 1. รายได้ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้าวเปลือก นามมาจากหน้าที่ 126
2. รายได้ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา นามมาจากหน้าที่ 126 ซึ่งคำนวณได้จาก อัตราร้อยละของค่าตอบแทนราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยต่อตัน คือ $1.4/100 \times 3,600 = 50.40$ บาท/ตัน
3. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นามมาจากตารางที่ 5.22 หน้า 125

ตารางที่ 5.24

ตารางแสดงผลประโยชน์เปรียบเทียบระหว่างสหกรณ์การเกษตรที่

เข้าร่วมกับที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า

ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ	เข้าร่วมโครงการ
1. ต้องไปติดต่อขอยืมเงินจาก ธกส. เพื่อมาเป็นทุนในการรวบรวมข้าวเปลือกเองและจะต้องรับผิดชอบในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งหมด	1. ชลท. จะทำความเข้าใจกับ ธกส. ให้เปิดวงเงินสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวเปลือกให้แก่สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการ โดย ชลท. จะเป็นผู้รับผิดชอบในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยให้ทั้งหมด
2. ต้องหาตลาดเพื่อขายข้าวเปลือกเองซึ่งมักมีการแข่งขันกันมากทั้งในระหว่างสหกรณ์ด้วยกันเองและกับพ่อค้า	2. ไม่ต้องหาตลาด เพราะ ชลท. รับเป็นภาระในการจัดการให้ โดยการกำหนดให้สหกรณ์การเกษตรนำข้าวเปลือกที่รวบรวมได้ส่งโรงสีทั้งหมด
3. ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าขนส่งเองทั้งหมด	3. ชลท. จะจ่ายเงินชดเชยค่าขนส่งให้กับทุกสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการ
4. ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลรักษาข้าวเปลือกทั้งหมด	4. รับผิดชอบแต่เฉพาะค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกินกว่าจำนวนเงินที่ ชลท. จ่ายชดเชย
5. อาจเกิดการทุจริตในการรวบรวมและขายข้าวเปลือก เพราะมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ถือปฏิบัติอย่างชัดเจน ประกอบกับสหกรณ์มักมีความบกพร่องด้านเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ อยู่แล้ว จึงทำให้ยากแก่การตรวจสอบและควบคุม	5. เกิดการทุจริตได้ยาก เพราะได้วางแผนการปฏิบัติงานและแผนทางการเงินแยกออกจากกัน และมีระเบียบให้ทุกสหกรณ์ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเดียวกัน และมีเอกสารหรือหลักฐานที่จะให้ตรวจสอบได้ตลอดเวลา
6. -	6. เป็นการฝึกให้สหกรณ์การเกษตรคุ้นเคยกับธุรกิจการขายมากขึ้น

2. การให้บริการสมาชิก สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า สามารถให้บริการแก่สมาชิกด้วยการรับซื้อข้าวเปลือกได้กว้างขวางกว่าสหกรณ์การเกษตรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้เพราะมีเงินทุนสนับสนุนจาก ชลท. และ ธกส. ในการรับซื้อข้าวเปลือก จึงทำให้ซื้อได้ในปริมาณที่มากขึ้น

3. ส่งเสริมระบบสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องทำงานร่วมกันเป็นขบวนการ จึงทำให้เกิดความสามัคคีเห็นใจกันและกันและรู้สึกทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่แข่งขันกันแล้วหาผลประโยชน์ให้แก่สหกรณ์ของตนเพียงผู้เดียว

ข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เป็นตัวเงินและที่ไม่เป็นตัวเงิน ที่เป็นผลตอบแทนของสหกรณ์การเกษตรผู้เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในเขตจังหวัดราชบุรีเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศ ความสามารถของสมาชิกและความสามารถในการจัดการสหกรณ์อยู่ในระดับหนึ่ง ที่อาจจะสูงหรือต่ำกว่าความสามารถของสมาชิกและสหกรณ์ในเขตท้องที่การดำเนินงานอื่นที่อยู่ในโครงการเดียวกันนี้ก็ได้ ดังนั้นหากทำการศึกษา เก็บข้อมูลและวิจัยเกี่ยวกับโครงการเชื่อมโยงสินค้านี้ในเขตจังหวัดอื่นก็อาจจะได้ผลสรุปที่แตกต่างไปจากนี้ แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานใด ๆ ของสหกรณ์ จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าถ้าสมาชิกของตนได้รับประโยชน์จากการกระทำหรือการดำเนินงานของสหกรณ์ ในขณะที่ตัวของสหกรณ์เองได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้รับประโยชน์เลย สหกรณ์นั้นก็ควรยินดีและดำเนินงานนั้น ๆ ต่อไป เพราะนั่นย่อมหมายถึงว่าสหกรณ์ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว

สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร

เป้าหมายของการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า คือ ต้องการให้สมาชิกซึ่งหมายถึงเกษตรกรเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด ประโยชน์ที่จะได้รับนี้หมายถึงการสามารถขายข้าวเปลือกได้ในราคาดีหรือเป็นราคาสูงสุดที่จะขายได้ในแต่ละปี ฉะนั้นการศึกษาถึงผลตอบแทนที่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจะได้รับจากโครงการนี้จะใช้วิธีการเปรียบเทียบราคาของข้าวเปลือกที่สามารถขายได้ระหว่างเกษตรกรทั่วไป กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร เพื่อหาความแตกต่างของราคาดังกล่าว หากสหกรณ์การเกษตรรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของตนด้วยราคาที่สูงกว่าราคาฟ่อนค้าหรือโรงสีเอกชนรับซื้อจากเกษตรกรทั่วไป ก็อาจจะคาดหมายในเบื้องต้นได้ว่าสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรคงจะพอใจกับประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ตนได้รับจากโครงการเชื่อมโยงสินค้า อย่างไรก็ตามจะต้องนำข้อมูลอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาด้วย

การศึกษาจะเน้นปีการผลิต 2524/2525 เพราะเป็นปีที่สหกรณ์การเกษตรสามารถรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกได้มากที่สุดและการดำเนินงานก็อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น ในปีการผลิตนี้ สหกรณ์การเกษตรจะรับซื้อข้าวเปลือกในราคาที่รัฐบาลกำหนดและเพิ่มราคาข้าวเปลือกให้สมาชิกอีกเดือนละ 60 บาทหรือวันละ 2 บาทสำหรับข้าวเปลือกทุกชนิด โดยเริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม ถึงเดือน สิงหาคม รวม 8 เดือน ราคาที่รัฐบาลกำหนดให้กับข้าวเปลือกชนิด 5% 10% 15% และ 25% คือ 3,750 3,650 3,550 และ 3,450 บาทต่อตันหรือต่อเกวียนตามลำดับ ดังนั้นราคาข้าวเปลือกแต่ละชนิดที่สหกรณ์การเกษตรรับซื้อจากสมาชิกจะมีราคาอยู่ระหว่าง 3,750-4,230 บาทต่อตันสำหรับข้าวเปลือกชนิด 5% 3,650-4,130 บาทต่อตันสำหรับข้าวเปลือกชนิด 10% 3,550-4,030 บาทต่อตันสำหรับข้าวเปลือกชนิด 15% และ 3,450-3,930 บาทต่อตันสำหรับข้าวเปลือกชนิด 2.5% ส่วนราคาข้าวเปลือกที่พ่อค้าหรือโรงสีเอกชนรับซื้อจากเกษตรกรทั่วไปในปีการผลิตเดียวกันนี้ ได้จากการสอบถามเกษตรกรที่มิได้เป็นสมาชิกและที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดราชบุรี

การรับซื้อข้าวเปลือกของพ่อค้าหรือโรงสีเอกชนจะแตกต่างจากการรับซื้อของสหกรณ์การเกษตร กล่าวคือ พ่อค้าจะรับซื้อโดยทำการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือกก่อน เช่น ตรวจดูความยาว ความมัน และจำนวนเมล็ดข้าวหักหรือจำนวนข้าวที่เหลืองเป็นหินหนูหรือเป็นโรค แล้วจึงตีราคาหรือกำหนดราคาให้โดยไม่ได้ระบุให้แน่ชัดว่าข้าวเปลือกที่จะซื้อนั้นเป็นข้าวเปลือกชนิดใด และหากเกษตรกรพอใจราคาที่พ่อค้าเสนอให้ ราคานั้นก็คือราคาขายของข้าวเปลือกจำนวนดังกล่าว ดังนั้นการเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างของราคาข้าวเปลือก จึงต้องใช้วิธีการคำนวณหาราคาเฉลี่ยของข้าวเปลือกทุกชนิดแล้วนำมาสัมพันธ์ที่ได้มาเปรียบเทียบกับสหกรณ์แต่ละแห่ง การคำนวณปรากฏตามตารางที่ 5.25

จากตารางเดียวกันนี้ แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์รับซื้อข้าวเปลือกในราคาที่สูงกว่าราคาที่พ่อค้ารับซื้อโดย สหกรณ์การเกษตรดำเนินสะดวก มีผลแตกต่างของราคาข้าวเปลือกสูงสุดคือ 948 บาทต่อตัน อันได้แก่ สหกรณ์การเกษตรบางแพ สหกรณ์การเกษตรเมืองราชบุรี สหกรณ์การเกษตรโพธาราม สหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง นพค.ฯ สหกรณ์การเกษตรบ้านโป่ง สหกรณ์การเกษตรปากท่อ และสหกรณ์การเกษตรวัดเพลงตามลำดับ ลำเหตุที่สหกรณ์การเกษตรดำเนินสะดวก และอีกหลายสหกรณ์ที่อยู่ในอันดับต้นๆ มีผลแตกต่างของราคาข้าวเปลือกสูง เพราะข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในเขตท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตั้ง-

ตารางที่ 5.25

ตารางแสดงการเปรียบเทียบราคารับซื้อข้าวเปลือกระหว่างสหกรณ์การเกษตรและพ่อค้า

สหกรณ์การเกษตร	ราคาที่สหกรณ์การเกษตรรับซื้อ บาท/ตัน	ราคาพ่อค้ารับซื้อ บาท/ตัน	ราคาที่สหกรณ์รับซื้อสูงกว่าราคาของพ่อค้า
บางแพ	3,721	3,000	721
เมืองราชบุรี	3,614	2,900	714
บ้านโป่ง	3,822	3,500	322
วัดเพลง	3,732	3,500	232
กรป.กลาง นพคฯ	3,936	3,550	386
ดำเนินสะดวก	3,848	2,900	948
โพธาราม	3,826	3,350	476
ปากท่อ	3,833	3,550	283
		รวม	4,082
		เฉลี่ย บาท/ตัน	510

หมายเหตุ ราคาข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรรับซื้อ รวบรวมมาจากใบรับมอบข้าวเปลือก (กรข.3) ซึ่งเป็นราคาจริงที่รับซื้อในปีการผลิต 2524/2525 การคำนวณปรากฏตามตารางข้างล่าง คือ

ข้าวเปลือกชนิด	ราคาที่สหกรณ์การเกษตรรับซื้อ							
	บางแพ	เมืองราชบุรี	บ้านโป่ง	วัดเพลง	กรป.กลาง	ดำเนินฯ	โพธาราม	ปากท่อ
5%	3,856	3,912	3,851	3,955	3,976	3,921	3,940	3,889
10%	3,776	3,612	3,792	-	3,896	3,849	3,889	3,776
15%	3,672	3,502	-	-	-	3,774	3,791	-
25%	3,578	3,428	-	3,508	-	-	3,685	-
รวม	14,882	14,454	7,643	7,463	7,872	11,544	15,305	7,665
เฉลี่ย บาท/ตัน	3,721	3,614	3,822	3,732	3,936	3,848	3,826	3,833

กล่าวว่ามีคุณภาพค่อนข้างต่ำจึงไม่สามารถนำมาแปรรูปผสมกับข้าวเปลือกที่มีคุณภาพดีกว่าเพื่อให้ได้เป็นข้าวสารที่มีราคาขายสูง ดังนั้นพ่อค้าจึงเสนอราคาให้ต่ำและเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับราคาที่ใช้หลักการเกษตรรับซื้อจึงเกิดผลแตกต่างกันสูง เมื่อเฉลี่ยผลแตกต่างของทุกหลักการแล้ว ปรากฏว่ามีจำนวนประมาณ 510 บาทต่อตัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและขายข้าวเปลือกให้หลักการเกษตรของตน จะมียาได้จากการขายข้าวเปลือกสูงกว่าเกษตรกรทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของหลักการ ซึ่งรายได้ของผู้ที่ขายข้าวให้หลักการนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงพอสมควร และหากสมาชิกสามารถเพิ่มผลผลิตของตนให้สูงขึ้นก็จะทำให้สมาชิกมียาได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อสมาชิกของหลักการเกษตรทุกคนที่ได้เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า

การพิจารณาข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบโดยอาศัยราคาขายของข้าวเปลือกเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แต่ยังมีข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการขายข้าวเปลือกของเกษตรกร ซึ่งควรนำมาพิจารณาด้วยคือ

1. ค่าใช้จ่ายในการนำข้าวเปลือกมาขายให้หลักการเกษตร สมาชิกต้องนำตัวอย่างข้าวเปลือกมาให้หลักการตรวจสอบและกำหนดชนิดหรือคุณภาพก่อนทุกครั้งที่มีการซื้อขาย เมื่อสมาชิกพอใจแล้วจึงจะส่งมอบข้าวเปลือกให้หลักการ ในการส่งมอบข้าวเปลือกแต่ละครั้งสมาชิกจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวประกอบด้วย ค่าจ้างกรรมกรแบกขนข้าวและค่าจ้างรถบรรทุกข้าว จำนวนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างและระยะทางที่ทำการขนส่ง จากการสอบถามพนักงานของหลักการเกษตรและสมาชิกที่ขายข้าวให้หลักการ ทราบว่าจะมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ไม่ต่ำกว่าตันละ 200 บาท

2. ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา หลักการเกษตรจะเพิ่มราคารับซื้อข้าวเปลือกทุกชนิดเป็นจำนวน 60 บาทต่อเดือนต่อตัน ดังนั้นหากสมาชิกเก็บข้าวเปลือกรอไว้ก่อนแล้วค่อยนำออกขายในช่วงเดือนท้าย ๆ ของการรับซื้อก็จะทำให้สามารถขายข้าวเปลือกได้ในราคาที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกันการเก็บข้าวเปลือกเพื่อรอไว้ขายย่อมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายและผลสูญเสียชีวิตเช่นกัน กล่าวคือ

2.1 การเก็บข้าวเปลือกไว้นาน ๆ ย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา เกิดความเสี่ยงเกี่ยวกับคุณภาพของข้าว การบูบตัวของข้าว ซึ่งทำให้น้ำหนักของข้าวลดลงและนำมาซึ่งความเสียหาย จากการสอบถามพนักงานของหลักการเกษตรและสมาชิกที่ขายข้าวให้หลักการทราบว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้มีประมาณตันละ 50 บาท

2.2 สมาชิกจำนวนมากไม่มีฉางข้าว ดังนั้นเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจึงต้องรับนำมาขายให้สหกรณ์ คงมีสมาชิกเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีฉางข้าวของตนเองและสามารถเก็บข้าวรอไว้ขายเมื่อข้าวมีราคาสูงขึ้น สมาชิกเหล่านี้มักมีฐานะดีและไม่ค่อยเดือดร้อนด้านการเงิน ดังนั้นการเพิ่มราคาข้าวเปลือกขึ้นทุกเดือนจึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกที่มีฐานะดีอยู่แล้วให้มีฐานะดียิ่งขึ้น มิได้ช่วยให้สมาชิกที่มีฐานะยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ดังนั้นหากพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่ามูลค่าของผลแตกต่างของราคาข้าวเปลือกที่คำนวณได้ข้างต้นจะลดลงประมาณ 200-250 บาทต่อตัน (ผลแตกต่างราคาข้าวเปลือกหักด้วยค่าใช้จ่ายในการขนข้าวเปลือกมาส่งมอบให้สหกรณ์และค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา) เมื่อผลแตกต่างของราคาข้าวเปลือกลดลง จะทำให้ราคาข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรและพ่อค้ารับซื้อใกล้เคียงกันมากขึ้น ผลประโยชน์ที่สมาชิกคาดว่าจะได้รับจากสหกรณ์จึงลดลงด้วย ดังนั้นสมาชิกจะเกิดความสงสัยใจว่าจะขายข้าวเปลือกให้ผู้ใดจึงจะได้ราคาที่ดีที่สุด เพราะการขายข้าวเปลือกให้พ่อค้าสมาชิกจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งมอบ พ่อค้าจะนำรถมารับซื้อถึงบ้านและอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างแม้จะได้ราคาต่ำสมาชิกก็ยินยอม

ความแตกต่างของราคาข้าวเปลือกดังกล่าวนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ที่จะทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากโครงการเชื่อมโยงสินค้า และผลแตกต่างของราคาข้าวเปลือกจะต้องมีจำนวนมากและคุ้มกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสูงพอที่จะทำให้สมาชิกเห็นถึงความแตกต่างเกี่ยวกับตัวเงินที่จะได้รับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย